

The Impact of the 2023 Israel-Hamas War on the Children of Gaza through the Lens of International Humanitarian Law Hamid Dorj¹

Received Date: 2025/01/26

Accept Date: 2025/03/29

 10.27834/CSIW.2407.1419.1.36.8**Abstract**

*F*ollowing the massive attack by Hamas on Israel, the Zionist regime also took military action against Hamas and besieged parts of Gaza. By expanding the range of attacks and grossly and widely violating the fundamental principles and rules of humanitarian rights, Tel Aviv has left over tens of thousands of civilian dead, especially women and children, in the land of Gaza, along with the destruction of vital places. This is despite the fact that according to the international rules of humanitarian law, civilians are immune from military attacks by the warring parties. Thus, the main question of the research is, what is the status of the children of Gaza during the 2023 war between Israel and Hamas? The hypothesis of the article is that following the Zionist regime's response to Hamas's invasion of Israel, this regime has committed war crimes and extensive violations of international humanitarian law, destroying vital places and killing thousands of civilians, especially women and children, in the Gaza Strip. This has led to a humanitarian crisis in addition to immediate damage to children's health.

Keywords: Zionist regime, Hamas, Gaza, Children, international humanitarian rights

---

¹. PhD in International Relations, University of Guilan, Rasht, Iran. hamid.dorj@gmail.com

Cite: Dorj, H. (2025). The Impact of the 2023 Israel-Hamas War on the Children of Gaza through the Lens of International Humanitarian Law.. *Crisis Studies of the Islamic World*, 12(1), 169- 200

The Articles is published under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC-BY 4.0). See: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.en>

چگونگی تأثیر جنگ ۲۰۲۳ اسرائیل و حماس بر کودکان غزه در آیین حقوق بین الملل بشر دوستانه

حمید درج^۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۱/۰۹

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۱/۰۷

doi 10.27834/CSIW.2407.1419.1.36.8

چکیده

پس از وقوع عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ از سوی جنبش حماس علیه مواضع صهیونیستی‌ها، رژیم صهیونیستی نیز به اقدام نظامی علیه حماس روی آورد و بخش‌هایی از غزه را محاصره کرد. تل‌آویو با توسعه دامنه حملات و نقض فاحش و گسترده اصول و قواعد اساسی حقوق بشر دوستانه، ضمن تخریب اماکن حیاتی در باریکه غزه، بالغ بر ده‌ها هزار کشته غیرنظامی به ویژه زنان و کودکان به جای گذاشت؛ این در حالی است که غیرنظامیان طبق قواعد بین‌المللی حقوق بشر دوستانه مصون از حملات نظامی طرفین متخاصم هستند. بدین ترتیب، سؤال اصلی پژوهش این است که تأثیر جنگ ۲۰۲۳ اسرائیل و حماس بر کودکان غزه در آیین حقوق بین‌الملل بشر دوستانه چگونه است؟ فرضیه مقاله این است که در پی پاسخ رژیم صهیونیستی به عملیات ۷ اکتبر ۲۰۲۳ حماس علیه مواضع صهیونیستی‌ها، این رژیم با ارتکاب جنایات جنگی و نقض گسترده اصول حقوق بشر دوستانه بین‌المللی، اقدام به بمباران هوایی و تهاجم زمینی گسترده علیه اهدافی در نوار غزه، تخریب اماکن حیاتی و کشتار هزاران غیرنظامی به ویژه زنان و کودکان نموده که این امر ضمن آسیب‌های فوری به سلامت کودکان، به یک بحران انسانی منجر شده است. از این رو، رژیم صهیونیستی در جریان تجاوزات به غزه بارها قواعد حقوق بشر دوستانه بین‌المللی در مورد کودکان و غیرنظامیان را به طور کلی نقض و بر طبق حقوق بین‌الملل، دارای مسئولیت بین‌المللی است. برای تحلیل داده‌ها از روش توصیفی تحلیلی استفاده شده است.

واژگان کلیدی: رژیم صهیونیستی، حماس، غزه، کودکان، حقوق بین‌الملل بشر دوستانه

^۱ دانش آموخته دکترای روابط بین الملل دانشگاه گیلان، رشت، ایران. hamid.dorz@gmail.com

استناد: درج، حمید. (۱۴۰۴). تأثیر جنگ ۲۰۲۳ رژیم صهیونیستی و حماس بر کودکان غزه در آیین حقوق بین‌الملل بشر دوستانه. بحران پژوهی جهان اسلام، ۱۲(۱)، ۲۰۰-۱۶۹.

این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License) در دسترس شما قرار گرفته است. برای اطلاع از جزئیات به آدرس <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/legalcode.en> مراجعه نمایید.

مقدمه

کودکان آسیب‌پذیرترین قشر در درگیری‌های مسلحانه محسوب می‌شوند. حقوق بین‌الملل بشر دوستانه به عنوان قانونی که مسئولیت تنظیم رفتار طرفین در درگیری‌های مسلحانه را بر عهده دارد، با ارائه دو نوع حمایت از کودکان با هدف کاهش رنج آن‌ها در جریان درگیری‌های مسلحانه اعمال می‌شود. نخست، حمایت عمومی از یک کودک به عنوان یک غیرنظامی و دوم حمایت ویژه‌ای است که توسط مواد خاصی در حقوق بین‌الملل بشردوستانه در مورد حمایت از کودکان در زمان جنگ ارائه شده است. بنابراین اگر طرفین درگیری‌های مسلحانه به مفاد خاص حقوق بین‌الملل احترام بگذارند؛ این سند حقوقی می‌تواند از قبل ظرفیت ارائه حمایت کافی از کودکان در جریان درگیری‌های مسلحانه را داشته باشد. اقدامات رژیم صهیونیستی در طول جنگ ۲۰۲۳ این رژیم علیه حماس در نوار غزه، در بیشتر مواقع نقض آشکار اصول حقوق بین‌الملل بشردوستانه در مورد حمایت عمومی از کودکان به عنوان اعضای یک گروه غیرنظامی بود. روشن است که حملات عمدی و بدون لحاظ اصل تفکیک، عدم رعایت اصل ضرورت و استفاده از گرسنگی به عنوان یک روش جنگی در حقوق بین‌الملل عرفی ممنوع بوده و حتی ذیل مواد اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی به عنوان جنایت جنگی یا نسل‌کشی شناخته می‌شود که قابلیت تعقیب را دارد. البته حقوق بین‌الملل عرفی، بهانه رژیم صهیونیستی مبنی بر ارتکاب نقض حقوق بین‌الملل از سوی حماس، توسل به مقابله به مثل یا اقدامات تلافی‌جویانه در مخاصمه یا نقض قواعد حقوق بشردوستانه را مجاز نمی‌داند، زیرا قدرت اشغالگر موظف به رعایت حقوق بشر کلیه افراد تحت صلاحیت خود می‌باشد؛ همچنان‌که با توجه به حجم بالای کشتار کودکان در منطقه غزه از سوی رژیم صهیونیستی، کمیته حقوق کودک می‌تواند از ظرفیت ماده ۴۵ کنوانسیون حقوق کودک راجع به جلب نظر نهادهای ملل متحد برای تحقیق پیرامون موضوعات خاصی از حقوق کودکان استفاده کرده و اقدامی عملی و فراتر از صدور بیانیه اتخاذ کند تا این رژیم به عنوان ناقض حقوق بنیادین بشردوستانه شناخته شود. اقدامات رژیم صهیونیستی در نقض تعهد به رعایت ممنوعیت‌های به رسمیت شناخته شده در حقوق بین‌الملل بشردوستانه، به ویژه در انتخاب شیوه‌ها و ابزارهای نبرد، از جمله عدم رعایت اصل تفکیک میان نظامیان و غیرنظامیان، عدم رعایت ممنوعیت حملات کورکورانه و نامتناسب و نیز عدم انجام اقدامات احتیاطی سبب شد که غیرنظامیان از جمله زنان و کودکان قربانی اصلی جنگ ۲۰۲۳ اسرائیل علیه حماس شناخته شوند. همچنین اقدام رژیم صهیونیستی به سوء کاربرد سلاح‌های متعارف، از جمله کاربرد غیرقانونی فسفر سفید و کاربرد سلاح‌های نوین، منجر به نقض حقوق بنیادین افراد اعم از نظامی و غیرنظامی در غزه گردید. شکی وجود ندارد که اسرائیل بدون مجازات به نقض حقوق بین‌الملل

بشردوستانه ادامه می‌دهد. بنابراین کودکان در نوار غزه همچنان در معرض خطر هرگونه نقض احتمالی حقوق خود از سوی تل‌آویو هستند که ممکن است در هر جنگ آینده نیز مرتکب شوند. در حال حاضر جنگ خانمان‌سوز رژیم صهیونیستی با ارتکاب جنایات جنگی یا نقض فاحش و گسترده مقررات حقوق بین‌الملل بشردوستانه علیه غیرنظامیان غزه بدون رعایت مقررات حقوق جنگ و اصول بنیادین آن، هزاران غیرنظامی به ویژه زنان و کودکان را کشته و آواره نموده است. در این شرایط جامعه جهانی نتوانسته جلوی آن اقدامات را بگیرد و تنها نظاره‌گر جنایات جنگی وسیع است؛ لذا سؤال اصلی پژوهش این است که تأثیر جنگ ۲۰۲۳ اسرائیل و حماس بر کودکان غزه در آینه حقوق بین‌الملل بشردوستانه چگونه است؟ روش تحقیق در این پژوهش، توصیفی-تحلیلی می‌باشد و شیوه گردآوری اطلاعات و داده‌های تحقیق نیز از طریق منابع کتابخانه‌ای و اینترنتی صورت می‌گیرد.

۱- پیشینه پژوهش

راجع به جنگ ۲۰۲۳ اسرائیل و حماس، تاکنون پژوهش‌های زیادی انجام گرفته است که در ادامه صرفاً به چند نمونه از آن‌ها که ارتباط بیشتری با موضوع بحث پژوهش حاضر دارد؛ پرداخته می‌شود.

(Elham And Ahmadi, 2023)، در مقاله‌ای با نام «جرائم جنگی محیط‌زیستی ناشی از تجاوز رژیم صهیونیستی به غزه»، استدلال می‌کنند که در پاسخ‌گویی به جنایات جنگی محیط‌زیستی رژیم صهیونیستی، می‌توان از ابزارهایی مانند ورود دادستان دیوان بین‌المللی کیفری به جرائم ارتكابی در فلسطین، کنشگری محیط‌زیستی در دیوان بین‌المللی دادگستری و استفاده از ظرفیت اصل صلاحیت جهانی توسط کشورها برای مجازات عاملان و آمران جنایات جنگی محیط‌زیستی بهره برد.

(Esmaili, 2024)، در مقاله‌ای تحت عنوان «مناسبات قدرت و دکترین مسئولیت حمایت؛ مطالعه موردی مخاصمه ۲۰۲۳ حماس- اسرائیل»، اذعان می‌دارد که تسری ساختار سلسله‌مراتبی قدرت در نظام بین‌الملل به درون سازمان ملل متحد به‌ویژه در پرتو حق وتو، استفاده ابزاری ایالات متحده آمریکا از سازمان ملل متحد به‌منظور پیشینه‌سازی قدرت و مداخلات و منافع منطقه‌ای آن در خاورمیانه و حمایتگری این کشور نسبت به اسرائیل منجر به ناکارآمدی و عدم تحقق دکترین مسئولیت حمایت در مخاصمه ۲۰۲۳ حماس- اسرائیل شده است.

(Barhoush And Amon, 2023)، در مقاله‌ای با نام «آپارتاید پزشکی در فلسطین»؛ با استفاده از داده‌های مربوط به حملات به تأسیسات بهداشتی، کارگران و حمل و نقل فلسطینی و اطلاعات

مقامات دولتی فلسطین و اسرائیل در مورد ارجاع به خدمات مراقبت‌های بهداشتی تخصصی، راه‌هایی را بررسی می‌کند که از طریق آن‌ها می‌توان سیاست‌ها و اقدامات اسرائیل را به عنوان شکلی از «آپارتاید پزشکی» درک کرد که ساکنان عرب سرزمین‌های فلسطینی را از تحقق کامل حق خود بر سلامتی محروم می‌کند.

(Mahomed, 2024)، در مقاله‌ای با نام «قوانین بشردوستانه بین‌المللی: قابل اعمال برای همه یا امتیاز برای برخی؟»؛ اذعان می‌دارد که انبوهی از قوانین و اصول حقوق بشر مکمل و تقویت‌کننده حمایت‌های ارائه شده بر اساس قوانین بین‌المللی بشردوستانه است. این قوانین به منظور جلوگیری از تکرار جنایات تاریخی تدوین شدند؛ اگرچه آن‌ها روی کاغذ خوب هستند؛ اما در مورد فلسطین عملی نمی‌شوند. این واقعیت که نسل‌کشی فعال مردم فلسطین در سال ۲۰۲۴ ادامه دارد؛ بسیار نگران‌کننده است. نوآوری و تازگی مقاله حاضر این است که بر خلاف دیگر تحقیقات قبلی، به صورت خاص به ابعاد وضعیت حقوقی کودکان غزه در جریان حمله ۲۰۲۳ اسرائیل به حماس می‌پردازد.

۲- معنا و مفهوم کودک در حقوق بین‌الملل بشردوستانه

کودکان یکی از آسیب‌پذیرترین دسته قربانیان در جریان درگیری‌های مسلحانه هستند. بنابراین حمایت حقوقی بین‌المللی برای کودکان وجود دارد تا در برابر تأثیرات بی‌رحمانه جنگ‌ها محافظت شوند. اگرچه اسناد بین‌المللی متعددی برای محافظت از آن‌ها و غیرنظامیان وجود دارد؛ اما هنوز تخلفات زیادی علیه کودکان در سراسر جهان وجود دارد. حقوق بین‌الملل بشردوستانه به‌عنوان ابزاری که در طول درگیری‌های مسلحانه از کودکان محافظت می‌کند؛ تعریف یا مفهوم «کودک» یا حتی گروه سنی خاصی را برای «کودکی» به وضوح تعیین نمی‌کند. به طور کلی، مواد کنوانسیون چهارگانه ژنو (۱۹۴۹) و دو پروتکل الحاقی آن (۱۹۷۷) سه سن مختلف را ذکر کردند که به کودکان اشاره می‌کنند. اولاً، این کنوانسیون یک «کودک» را به عنوان فردی که کمتر از پانزده سال سن دارد؛ تعیین معیار برای رفاه کودکان، ایجاد مناطق ایمنی و بیمارستان‌ها، تهیه غذا و پوشاک و محموله لوازم کمکی معرفی می‌کند. ثانیاً، در این مفاد ذکر شده است که کودک فردی است که از نظر شناسایی هویت کودک زیر دوازده سال سن داشته باشد؛ به این معنی که کودک بالای دوازده سال قادر به احراز هویت خود است. ثالثاً، در رابطه با مجازات اعدام و نام‌نویسی برای کار، کنوانسیون چهارگانه ژنو و پروتکل اول آن، سن زیر هجده سال را به عنوان سن کودک، به عنوان سنی که مشمول مجازات اعدام و نام‌نویسی برای کار نخواهد شد؛ مشخص کرده است (Mohammed Asqool And Others, 2023: 539). در کنوانسیون چهارگانه ژنو

(۱۹۴۹) و دو پروتکل الحاقی آن (۱۹۷۷) مفادی وجود دارد که بدون هیچ‌گونه تفسیری از واژه «کودکان» استفاده می‌کند. در این مورد، کلمه «کودکان» باید به افرادی گفته شود که کمتر از ۱۸ سال سن دارند که به استفاده عمومی از این کلمه اشاره دارد. بنابراین، محدوده سنی کودکی بسته به قوانین اعمال شده در سرزمین اشغالی یا با اندازه‌گیری ظرفیت‌های ذهنی و جسمی شناسایی می‌شود. حقوق بین‌الملل بشردوستانه بر قواعد رفتاری در درگیری‌های مسلحانه نظارت می‌کند؛ به این صورت که به حقوق و مسئولیت‌های طرف‌های درگیر در جریان درگیری مربوط می‌شود و بنابراین تلاش خواهد کرد تا از رنج‌ها بکاهد و از سوء استفاده غیرنظامیان که نمی‌خواهند درگیر شوند؛ جلوگیری کند (Hastuti, 2016: 6).

حقوق بین‌الملل بشردوستانه همچنین قوانین خاصی را برای محافظت از کودکان در هنگام درگیری‌های مسلحانه ارائه می‌کند. مفهوم حمایت از کودکان برای اولین بار در کنوانسیون چهارم ژنو در سال ۱۹۴۹ مطرح شد. کنوانسیون ژنو چندین ماده را در مورد حمایت از کودکان مورد بحث قرار داد که در جریان درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی قابل اجرا خواهند بود. علاوه بر این، بند ۱ ماده ۷۷ پروتکل اول (۱۹۷۷) بیان می‌کند که کودکان باید در برابر هر گونه تخلف مورد احترام و محافظت قرار گیرند. همچنین باید به آن‌ها کمک و مراقبت شود. نتایج کنوانسیون چهارم ژنو به غلبه بر کاستی‌های حقوق بین‌الملل حقوق بشر کمک می‌کند، به‌ویژه در نتیجه جنگ جهانی دوم که در آن بیشتر قربانیان غیرنظامیان از جمله کودکان بودند. اگرچه حقوق بین‌الملل بشردوستانه بخشی از قوانین بین‌المللی است و برای درگیری‌های مسلحانه قابل اجرا است؛ اما تنها سند بین‌المللی نیست که هدف آن حمایت از کودکان و حقوق آن‌ها در جریان درگیری‌های مسلحانه است. یک مثال در این مورد کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق کودک (۱۹۸۹) است. علی‌رغم این واقعیت که کاربرد حقوق بین‌الملل حقوق بشر در درجه اول برای زمان صلح است؛ اما این مانع از اعمال آن در درگیری‌های مسلحانه نمی‌شود. در اصل، ابزار حمایت از کودکان توسط حقوق بین‌الملل بشردوستانه بسیار مورد توجه همه طرف‌ها است و می‌تواند در صورت درگیری‌های مسلحانه اعمال شود. این بدان معناست که این اصل باید توسط طرف‌های درگیر در جریان درگیری‌های مسلحانه مورد احترام و حمایت قرار گیرد (Diaz, 2019: 273). حقوق بین‌الملل بشردوستانه از طرف‌های درگیر می‌خواهد که مراقبت و کمک مورد نیاز کودکان را فراهم کنند. نهادهای ضروری که نگران حمایت از کودکان هستند باید در جریان درگیری‌های مسلحانه به کار خود ادامه دهند. در ماده (۵۰) کنوانسیون چهارگانه ژنو (۱۹۴۹) آمده است که در صورت اشغال، مقامات کشور اشغال‌کننده باید با مقامات محلی یا ملی برای تسهیل عملکرد مؤسسات مراقبت از کودکان هماهنگی و همکاری کنند. این گونه مؤسسات نقش محوری

در رفاه کودکان و کاهش اثرات زیان بار جنگ بر آن‌ها دارند. بنابراین، وظیفه مقامات کشور اشغالگر محدود به جلوگیری از هرگونه مانعی برای آن نهادها نیست؛ بلکه باید این گونه سازمان‌ها را تشویق و حمایت کنند. از سوی دیگر در مورد کودکان دستگیر شده، ماده ۳۸ کنوانسیون چهارگانه ژنو (۱۹۴۹) به طور خاص اشاره کرد که این کودکان از هرگونه رفتار ترجیحی مشابه با کودکان محلی برخوردارند. در مرحله بعد، بند ۱ ماده ۷۰ پروتکل ۱ (۱۹۷۷) بیان می‌کند که کودکان باید همیشه در اولویت توزیع کمک‌های امدادی باشند. علاوه بر این، ماده ۷۸ پروتکل (۱۹۷۷) مقرر می‌دارد کودکان زمانی که وضعیت سلامتی یا پزشکی آن‌ها مستلزم برخورداری از این امتیاز باشد؛ موقتاً از مناطق درگیری تخلیه می‌شوند. در رابطه با درگیری‌های مسلحانه غیر بین‌المللی، ماده ۴ (۳) پروتکل (۱۹۷۷) بیان می‌کند که کودکان حق دارند از مراقبت‌ها و کمک‌های لازم در جریان درگیری‌های مسلحانه برخوردار شوند (Mohammed Asqool And Others, 2023: 541-542).

ماده ۱۷ کنوانسیون چهارگانه ژنو (۱۹۴۹) که بیان می‌کند که طرف‌های درگیر در مناقشه باید به دنبال امضای توافق‌نامه‌هایی برای تخلیه کودکان و مادران همراه با مجروحان از مناطق تحت محاصره باشند. نحوه تنظیم این ماده نشان می‌دهد که طرف‌های درگیری موظف به رعایت چنین توافق‌هایی نیستند؛ اما باید این امر را توصیه‌ای قوی برای حمایت از کودکان در جریان درگیری بدانند. علاوه بر این، طرفین درگیری مسلحانه وظیفه اخلاقی دارند که از کودکان و اقشار ضعیف جامعه محافظت کنند. در این راستا، ماده ۷۸ پروتکل اول (۱۹۷۷)؛ مقرر می‌دارد که طرف‌های درگیر اجازه ندارند اقدامات فردی برای تخلیه کودکان به کشورهای خارجی غیر از کودکان انجام دهند؛ مگر در مورد تخلیه موقت به دلایل قانع‌کننده مرتبط با ایمنی یا سلامتی کودکان. با این حال، این موارد نیاز به رضایت کتبی از والدین یا قیم قانونی آن‌ها دارد (Diaz, 2019: 279). طبق قانون بین‌المللی حقوق بشر، کودکان به عنوان بخشی از غیرنظامیان تحت حمایت می‌توانند در جریان درگیری‌های مسلحانه به دلایل مختلف از جمله نقض قانون یا امنیت ملی دستگیر یا بازداشت شوند. حقوق بین‌الملل بشردوستانه شامل مقررات و قوانین متعددی برای تضمین حمایت از کودکان دستگیر شده یا بازداشت شده است. طبق ماده ۷۷ (۴) پروتکل اول (۱۹۷۷)، کودکان دستگیر شده باید در مکان‌های دور از محل بازداشت بزرگسالان به جزء واحدهای خانوادگی نگهداری شوند. آن‌ها همچنین باید با والدین خود در یک مکان باشند. این موضوع در ماده ۸۲ کنوانسیون ۶ ژنو آمده است. علاوه بر این، ماده ۹۴ کنوانسیون چهارگانه ژنو (۱۹۴۹) تصریح می‌کند که کودکان دستگیر شده از حقوق آموزش و بازی برخوردار هستند (Richard, 2019: 127).

ماده ۱۳۲ کنوانسیون چهارگانه ژنو (۱۹۴۹) آزادی کودکان را به محل اقامت در کشورهای بی‌طرف تشویق می‌کند. در مورد اشغال، ماده ۷۶ کنوانسیون ژنو (۱۹۴۹) رفتار ویژه با کودکان متهم به جرائم را بر اساس قوانینی که قبل از وقوع اشغال قابل اعمال است؛ پیش‌بینی می‌کند. پروتکل (۱۹۷۷) همچنین تأکید دارد که کودکان زیر ۱۵ سال که مستقیماً در اقدامات خصمانه شرکت می‌کنند و شرایط نامطلوبی را تجربه می‌کنند؛ از حمایت ویژه ارائه شده در بند ۳ ماده ۷۷ پروتکل بهره‌مند خواهند شد. علاوه بر این، حمایت ویژه از کودکان دستگیر شده به درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی محدود نمی‌شود. در نهایت، ماده ۴ (۳) پروتکل (۱۹۷۷) بیان می‌کند که مقررات مشابهی برای درگیری‌های مسلحانه غیر بین‌المللی وجود دارد (Aptel, 2018: 16). یکی دیگر از موارد مهم در مورد حقوق کودکان، اجرای مجازات اعدام برای کودکان است. این امر موضوع بسیاری از کنوانسیون‌ها و کنفرانس‌ها بوده است؛ به عنوان مثال کنفرانس‌های دیپلماتیک که کنوانسیون‌های ژنو را تأسیس کردند. ماده ۶۸ کنوانسیون چهارگانه ژنو (۱۹۴۹) حداکثر سن ۱۸ سال را برای اجرای مجازات اعدام برای کودکان تعیین کرده است. قانون جزایی چندین کشور در سراسر جهان نیز حکم مشابهی را ارائه می‌کند؛ به این دلیل که افراد زیر ۱۸ سال توانایی کامل برای قضاوت صحیح را ندارند. در مرحله بعد، پروتکل اول (۱۹۷۷) با بیان این که در ماده ۷۷ مجازات اعدام در مورد افراد زیر ۱۸ سال در زمان ارتکاب جرم اجراء نمی‌شود؛ این ماده را تأیید می‌کند. ممنوعیت اجرای مجازات اعدام در مورد کودکان به درگیری‌های مسلحانه غیر بین‌المللی نیز تعمیم می‌یابد. ماده ۶ پروتکل دوم (۱۹۷۷) بیان می‌کند که مجازات اعدام در مورد کودکان، مادران باردار و مادران خردسال اجراء نمی‌شود. مواد ۲۴ و ۵۰ کنوانسیون چهارگانه ژنو (۱۹۴۹) حاوی مقررات مهمی در مورد حمایت از کودکان یتیم یا جدا شده از خانواده‌های خود در نتیجه درگیری‌های مسلحانه است. طرفین درگیری موظف‌اند برای نگهداری و آموزش کودکان زیر ۱۵ سال که به دلیل جنگ یتیم یا از خانواده خود جدا شده‌اند؛ اقدامات لازم را انجام دهند و آن‌ها را به حال خود رها نکنند. به همین ترتیب، اصل ۵۰ تصریح می‌کند که قدرت اشغالگر موظف است از ادامه تحصیل فرزندان یتیم یا جدا شده از والدین خود اطمینان حاصل کند. قدرت اشغالگر همچنین موظف است از حفظ خدمات بهداشت عمومی (ماده ۵۶) و مراکز مراقبت بهداشتی و آموزشی کودکان (ماده ۵۰) اطمینان حاصل کند (Mohammed Asqool And Others, 2023: 541-544). در این رابطه، اسرائیل در جریان درگیری‌های مسلحانه، حقوق بین‌الملل بشردوستانه را زیر پا گذاشت و با هدف فرار دادن مؤسسات آموزشی و مراکز بهداشتی، حمایت از اصل حقوق کودکان برای ادامه تحصیل و برخورداری از خدمات بهداشتی را نقض کرد.

درگیری‌های مسلحانه ممکن است بر محیط فرهنگی کودکان تأثیر نامطلوب بگذارد؛ برای

مثال وقتی کودکی خود را از خانواده یا محیط فرهنگی خود دور می‌بیند، این امر می‌تواند تأثیر منفی بر او بگذارد. بنابراین، کنوانسیون چهارگانه ژنو (۱۹۴۹) قوانینی را برای حفظ محیط فرهنگی کودکان وضع می‌کند. به عنوان مثال، کودکان توسط افرادی که دارای سنت‌ها و ارزش‌های فرهنگی مشابهی هستند، آموزش می‌بینند که در ماده ۲۴ بیان شده است. این ماده همچنین مقرر می‌دارد که مهاجرت کودکان به کشوری بی‌طرف و دارای فرهنگ و اصول مشابه باشد. طبق بند ۲ ماده ۷۸ پروتکل اول (۱۹۷۷) در صورت تخلیه کودکان به دور از والدین خود، آموزش کودک که شامل تعلیمات دینی و اخلاقی می‌شود؛ باید مطابق میل والدین انجام شود (Diaz, 2019: 271). بر اساس قانون بین‌المللی حقوق بشر، طرف‌های درگیر باید در طول عملیات نظامی بین نظامیان و غیرنظامیان تمایز قائل شوند. کودکان به عنوان بخشی از جمعیت غیرنظامی تحت حمایت این اصل قرار دارند (Melzer, 2016: 38). بنابراین، هدف قرار دادن مستقیم کودکان در جریان درگیری‌های مسلحانه، نقض قوانین بین‌المللی حقوق بشر محسوب می‌شود. از منظر اصل تمایز در زمینه جنایات اسرائیل در طول جنگ ۲۰۲۳ در نوار غزه، چنین فرض شد که اسرائیلی‌ها حملات زیادی را علیه کودکان و غیرنظامیان انجام داده‌اند. بند ۱ ماده ۵۷ پروتکل الحاقی اول (۱۹۷۷)، بیان می‌دارد که «در اجرای عملیات نظامی، احتیاط دائمی برای حفظ جمعیت غیرنظامیان و اشیاء غیرنظامی انجام می‌شود». بر این اساس، در جریان عملیات نظامی باید در مورد غیرنظامیان زیرساخت‌های غیرنظامی از سوی طرف‌های درگیر مراقبت شود و هرگونه حمله به غیرنظامیان بی‌گناه و تأسیسات آن‌ها نقض این اصل است. علاوه بر این، بند ۱ ماده ۱۳ پروتکل الحاقی (۱۹۷۷) بیان می‌کند که «افراد غیرنظامی از حمایت عمومی در برابر خطرات ناشی از عملیات نظامی برخوردار خواهند بود» (Mohammed Asqool And Others, 2023: 541-548).

بر طبق بند دوم قسمت دوم از ماده ۵۷ پروتوکالی الحاقی (۱۹۷۷)؛ طرفین مخاصمه باید کلیه احتیاط‌های ممکن را در انتخاب وسایل و شیوه‌های حمله به عمل آورند تا در هنگام حمله از خسارت جانی اتفاقی به غیرنظامیان، مجروح شدن غیرنظامیان و نیز آسیب رساندن به اموال غیرنظامی اجتناب کرده یا آن را به حداقل برسانند. شیوه‌ها و ابزارهای به کار برده شده توسط رژیم صهیونیستی، حاکی از عدم رعایت اقدامات احتیاطی توسط آن است (Hosseini Akbarnejad, 2009: 105). آمارهای جنگ ۲۰۲۳ اسرائیل علیه غزه نشان داد که سربازان اسرائیلی هرگز اصل احتیاط را در نظر نگرفتند. شروع حمله توسط رژیم صهیونیستی در زمانی صورت گرفته که خیابان‌های غزه شلوغ و مملو از جمعیت بوده است. این امر نه تنها نقض اصل احتیاط است؛ بلکه در بسیاری از موارد تل آویو عمداً غیرنظامیان را به عنوان اهرمی علیه مقاومت فلسطین هدف قرار داد. بیشتر قربانیان این جنگ غیرنظامیان و کودکان بودند.

قدرت اشغالگر همچنین موظف است از حفظ خدمات بهداشت عمومی (ماده ۵۶) و مراکز مراقبت بهداشتی و آموزشی کودکان (ماده ۵۰) اطمینان حاصل کند. علاوه بر این، اعمال احتمالی حقوق بشر بین‌المللی در سرزمین‌های اشغالی می‌تواند از حقوق مدنی و سیاسی غیرنظامیان غزه به‌طور گسترده‌تری محافظت کند و هرگونه خلأ در قوانین بین‌المللی اشغال را پُر کند. بنابراین، مسئولیت تعهدات قدرت اشغالگر بر اساس قانون تصرف باعث شده است که اشغالگران در طول سال‌ها از اجرای آن سرپیچی کنند (Sadi Jaber And Bantekas, 2023: 1071-1072).

۳- ابعاد و بسترهای جنگ ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳ اسرائیل و حماس

نوار غزه بخش کوچکی از فلسطین است که در ساحل شرقی مدیترانه قرار دارد. طول نوار غزه ۴۱ کیلومتر و عرض آن میان ۵ تا ۱۵ کیلومتر و مساحت کل آن ۳۶۰ کیلومتر است. بر اساس آمارهای سازمان ملل متحد، جمعیت نوار غزه بالغ بر دو میلیون و چهارصد هزار نفر است و به عنوان پرجمعیت‌ترین منطقه در جهان در نظر گرفته می‌شود (Mashregh News, 2024: 2). اسرائیل تاکنون پنج درگیری هولناک را علیه نوار غزه به راه انداخته که باعث قتل عام هزاران انسان بی‌گناه و تخریب ده‌ها هزار خانه و زیرساخت شده است. این پنج درگیری عبارت‌اند از: عملیات «سرب گذاخته» در سال ۲۰۰۹، «عملیات ستون دفاعی» در سال ۲۰۱۲، عملیات «تیغه حفاظتی» در سال ۲۰۱۴، عملیات «نگهبان دیوارها» در سال ۲۰۲۱ و عملیات «شمشیرهای آهنین» در سال ۲۰۲۳ که جملگی به عنوان تلاشی برای جلوگیری از پرتاب موشک از غزه به مناطق جنوبی اسرائیل توجیه شده‌اند. در این رابطه، در روز ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳، گروه‌های مبارز فلسطینی به رهبری شاخه نظامی حماس موسوم به گردان القسام، حمله غافلگیرانه‌ای را به نام عملیات «طوفان الاقصی» علیه اسرائیل انجام دادند که ابعاد حمله، نشانگر آغاز مهم‌ترین تنش نظامی در منطقه از زمان «جنگ یوم کپیور»^۱ در ۵۰ سال پیش تا به امروز بود. این حمله با رگبار راکت‌هایی آغاز شد که جنوب اسرائیل را نشانه گرفتند و هدف از آن مطابق با اعلامیه حماس، پاسخ به هتک حرمت مسجد الاقصی و همچنین رشد شهرک‌های اسرائیلی در کرانه باختری، خشونت و درگیری‌های شهرک‌نشینان در آن منطقه، محاصره نوار غزه و وضعیت اسفناک فلسطینی‌ها بوده است (Haji Esmaili, 2024: 323-331).

رژیم صهیونیستی در پاسخ به عملیات تهاجمی حماس، وضعیت جنگی اعلام کرد و عملیات متقابلی را با نام «عملیات شمشیرهای آهنین» با هدف نابودی حماس، آزادی گروگان‌ها و کنترل نوار غزه شروع کرد. ارتش اسرائیل پس از پاکسازی شبه‌نظامیان حماس از خاک خود، نوار غزه

^۱ Yom Kippur War

را آماج بمباران هوایی گسترده قرار داده و به دنبال آن یک تهاجم زمینی در مقیاس وسیع انجام داد. در طول این عملیات، اسرائیل دستور تخلیه شمال نوار غزه را صادر کرد که تا اواسط دسامبر ۲۰۲۳، نزدیک به ۲۹ هزار بمب، موشک و مواد شیمیایی بر روی نوار غزه پرتاب کرده بود که موجب خسارت و ویرانی قریب به ۳۰۷ هزار خانه شد (Malsin And Shah, 2023). با این وجود چند روز بعد، تونل‌های گروه جهادی حماس در داخل شهرک‌ها کشف شدند و تقریباً یک هفته طول کشید تا نیروهای امنیتی اسرائیل به طور کامل کنترل منطقه را پس از حمله حماس به دست آورند. در ۱۳ اکتبر ۲۰۲۳، ارتش اسرائیل هشدار به مردم شمال و مرکز غزه صادر کرد و از آن‌ها خواست تا با پیش‌بینی تشدید حملات هوایی علیه شبکه گسترده تونل‌ها و سنگرها و احتمال ورود زمینی نیروهای اسرائیلی به غزه، به مناطق جنوبی غزه نقل مکان کنند (Debre And Others, 2023: 5). فدراسیون بین‌المللی حقوق بشر، عملیات نظامی ۲۰۲۳ اسرائیل علیه غزه را فجیع‌ترین عملیات کشتار علیه فلسطینیان از زمان نکتب در سال ۱۹۴۸ اعلام کرده است. کشتار افراد بی‌گناه به ویژه زنان و کودکان، حتی در مکان‌های امن مانند بیمارستان‌ها و مدارس به امری عادی تبدیل شده است. به گفته رئیس سازمان بهداشت جهانی، خطاب به اعضای شورای امنیت، برای هیچ شخص و مکانی در غزه، امنیت وجود ندارد (Sadeghi, 2024: 272). به گفته کارشناسان مقیاس و سرعت تخریب اشیاء محافظت شده نظیر ساختمان‌های مسکونی در غزه در زمره شدیدترین تخریب‌ها در تاریخ معاصر محسوب می‌شود. بر اساس گزارش سازمان ملل، ۸۵ درصد از جمعیت غزه آواره داخلی شده‌اند؛ در حالی که ۶۰ درصد از زیرساخت‌ها آسیب دیده یا ویران شده است. محاصره فلج کننده غذا، آب پاک و دارو باعث می‌شود تا هزاران نفر دیگر از گرسنگی، سوء تغذیه و مراقبت‌های پزشکی ناکافی جان خود را از دست بدهند. هیچ مرکز مراقبت‌های ویژه‌ای در شمال غزه وجود ندارد که این موضوع منجر به کشته شدن فلسطینی‌هایی شده که در نتیجه حملات هوایی اسرائیل زخمی شده‌اند (Mahomed, 2024: 25). در واقع تل‌آویو با بمباران مداوم نوار غزه، حلقه محاصره غزه را تنگ‌تر و مانع از کمک‌رسانی‌های انسان‌دوستانه به این منطقه شد. سخنگوی صندوق کودکان سازمان ملل متحد (یونیسف) در ۱۳ اکتبر ۲۰۲۳ گفت که غزه به گورستان هزاران کودک تبدیل شده است. این یک جهنم زنده برای همه است. طبق گزارش‌ها، در ۹ اکتبر ۲۰۲۳، یوآو گالانت^۱، وزیر دفاع رژیم صهیونیستی، ورود آب، غذا، سوخت و برق به غزه را به حالت تعلیق درآورد تا بر حماس فشار بیاورد تا گروگان‌ها را آزاد کند. پیش از این در ۱۳ اکتبر، اونروا^۲ هشدار داده بود که غزه «در آستانه فروپاشی است». از آن زمان، تلفات انسانی

¹ Joao Gallant

² UNRWA

بیشتر شد و غزه به یک فاجعه انسانی غیر قابل کاهش سقوط کرد؛ در این میان ساکنان به مصرف «منابع آب غیر قابل شرب، از جمله آب با شوری بالا و چاه‌های کشاورزی» روی آوردند؛ پزشکان بدون داروی بی‌هوشی روی بیماران جراحی کردند؛ والدین نام فرزندان خود را روی بدن آن‌ها نوشتند تا در صورت کشته شدن آن‌ها در شناسایی آن‌ها کمک کنند و کمیته بین‌المللی صلیب سرخ هشدار داد که «بیمارستان‌ها در خطر تبدیل شدن به سردخانه‌های بدون برق هستند» (Diakonia, 2023: 20-21). آویگدور لیبرمن^۱، وزیر دفاع پیشین اسرائیل، در ۲۱ آگوست ۲۰۲۴، نیز خواستار جدایی کامل بین اسرائیل و نوار غزه شد و از محرومیت از همه تجهیزات ضروری برای فلسطینیان، از جمله آب، برق، سوخت و کالا سخن گفت (Sio, 2024: 1). هم‌اکنون خطر گسترش درگیری وجود دارد. گروه جهادی حزب‌الله لبنان که تحت حمایت ایران است با اسرائیل نیز تبادل آتش کرده است و جبهه دوم را در مرز اسرائیل و لبنان ایجاد کرده است. بی‌تردید پذیرش آتش‌بس ۱۵ ژانویه ۲۰۲۵ توسط رژیم صهیونیستی که در متن آن حماس موفق شد شروط خود را تحمیل کند و با رژیم صهیونیستی از موضع قدرت وارد مذاکره و گفت‌وگو شود؛ بیان‌گر شکست اسرائیل از گروه‌های جبهه گسترده مقاومت در منطقه است.

۴- درگیری‌های مسلحانه در غزه و نقض حقوق کودکان

جامعه بین‌المللی مسئولیت حفاظت از کودکان در برابر تأثیرات درگیری‌های مسلحانه را بر عهده دارد. بر اساس حقوق بشردوستانه بین‌المللی، طرف‌های درگیری موظف‌اند تمام گام‌های ممکن را برای محافظت از کودکان و همه غیرنظامیان بردارند و امکان عبور سریع و بدون محدودیت کمک‌های بشردوستانه را فراهم و تسهیل کنند. طبق کنوانسیون حقوق کودک سازمان ملل متحد، کودکان همچنین از حق حمایت در جنگ و حق بقا برخوردارند. کودکان در دوران درگیری‌های مسلحانه آسیب‌پذیرتر هستند و حقوق آن‌ها به طور معمول نقض می‌شود؛ همان‌طور که در درگیری‌های اوکراین، یمن و سوریه نیز دیده شده است. داده‌های در حال ظهور نشان می‌دهد که میزان مرگ و میر کودکان در درگیری‌های شدید ۲۰۲۳ در غزه در مقایسه با سایر درگیری‌ها ممکن است به طور نامتناسبی بالا باشد. تنبیه دسته‌جمعی جمعیت جوان غزه یک فاجعه بهداشتی برای کودکان است که پیامدهای مادام‌العمر و بین‌نسلی را به همراه دارد. علاوه بر این، طبق گزارش کمیسیون تحقیق سازمان ملل که از ۱۷ اکتبر ۲۰۲۳ در حال جمع‌آوری و حفظ شواهد جنایات جنگی توسط طرف‌های درگیر بوده است؛ «در حال حاضر شواهد روشنی وجود دارد که جنایات جنگی ممکن است در آخرین مرحله انفجار خشونت آمیز در اسرائیل و غزه انجام شده

^۱ Avigdor Lieberman

باشد» (Boukari And Others, 2024: 1). در این رابطه، به موارد نقض حقوقی قابل مشاهده کودکان در نوار غزه پرداخته می‌شود که تأثیرات به‌سزایی بر سلامت و آینده کودکان این منطقه خواهد داشت.

۴-۱- قتل و معلول کردن کودکان غزه

نوار غزه به‌عنوان بخشی از اراضی اشغالی فلسطین، در ۱۶ سال گذشته تحت محاصره رژیم صهیونیستی و برای چندین دهه تحت اشغال بوده است. در ۷ اکتبر ۲۰۲۳، گروه‌های مسلح فلسطینی به اسرائیل حمله کردند و ۱۲۰۰ اسرائیلی و اتباع خارجی، عمدتاً غیرنظامی و از جمله ۳۶ کودک را کشتند. همچنین حدود ۲۵۰ غیرنظامی و سرباز اسرائیلی از جمله ۳۰ کودک به‌عنوان گروگان به نوار غزه فرستاده شدند. هدف حماس از این گروگان‌گیری، مجبور کردن اسرائیل به مبادله آن‌ها با فلسطینیان زندانی بوده است. در پاسخ به حملات گروه جهادی حماس، نظامیان اسرائیلی بمباران هوایی و عملیات زمینی غزه را آغاز کردند. توقف بشردوستانه برای خصومت‌ها در ۲۴ نوامبر ۲۰۲۳ اجرایی شد و در ۱ دسامبر ۲۰۲۳ پایان یافت. ۹۱ کودک دیگر توسط نیروهای اسرائیلی و شهرک نشینان در کرانه باختری کشته شده‌اند. این تعداد کشته به‌طور پیوسته در حال افزایش است که این امر تا حدی در نتیجه گرسنگی اجباری جمعیت از طریق محاصره عمدی کمک‌های بشردوستانه، از جمله دسترسی به کمک‌های پزشکی و تجهیزات اتفاق می‌افتد. توقف بشردوستانه برای خصومت‌ها در ۲۴ نوامبر ۲۰۲۳ اجرایی شد و در ۱ دسامبر ۲۰۲۳ پایان یافت. در طی این توقف بشردوستانه، ۸۶ گروگان اسرائیلی و ۲۴ گروگان تبعه خارجی که بیش از ۳۰ نفر از آن‌ها کودک بودند؛ در ازای آزادی ۲۴۰ فلسطینی محبوس در زندان‌های اسرائیل که همگی کودک و زن بودند؛ آزاد شدند (Boukari And Others, 2024: 1). وزارت بهداشت فلسطین در غزه اعلام کرد که از ابتدای جنگ ۷ اکتبر ۲۰۲۳ (۱۵ مهر ۱۴۰۲) تا ۲۴ فوریه ۲۰۲۵ (۶ اسفند ۱۴۰۳)، تعداد ۴۸ هزار و ۳۴۶ فلسطینی در نوار غزه به‌شهادت رسیده و ۱۱۱ هزار و ۶۳۳ نفر نیز مجروح شده‌اند. بر اساس این گزارش، همچنان ۳۶۵ کودک زیر ۱۸ سال در زندان‌های رژیم اشغالگر وجود دارند و حدود ۳۳۶۹ نفر نیز بدون اتهام مشخصی در بازداشت موقت به‌سر می‌برند. در ادامه این بیانیه آمده است؛ ۱۸۰۲ بازداشتی از نوار غزه در زندان‌های رژیم صهیونیستی محبوس مانده‌اند. وزارت بهداشت فلسطین در غزه همچنین تأکید کرد که تعدادی از قربانیان همچنان زیر آوار هستند و اورژانس و دفاع مدنی قادر به پیدا کردن اجساد آن‌ها نیستند. در ۱۹ ژانویه ۲۰۲۵ (۳۰ دی ۱۴۰۳)، توافق آتش‌بس در نوار غزه و تبادل اسرا بین حماس و رژیم صهیونیستی اجرایی شد (Al-Alam News Network, 2025: 2). دفتر هماهنگی امور انسانی سازمان ملل متحد در ۲۷ جولای ۲۰۲۴ اعلام کرد که اقدامات خصمانه گسترده در منطقه خان یونس که با گذشت بیش از

۹ ماه از آغاز جنگ بین رژیم صهیونیستی و حماس دنبال می‌شود؛ باعث بروز موج جدیدی از آوارگی داخلی در مناطق مختلف غزه شده است. این بیانیه می‌افزاید حدود ۱۸۲ هزار فلسطینی از ۲۲ تا ۲۵ جولای ۲۰۲۴ در نتیجه این درگیری‌ها آواره شده‌اند و صدها هزار نفر دیگر نیز در شرق خان یونس با مشکل مواجه شده‌اند (Mashregh News, 2024: 2).

تصویر-۱. وضعیت بحرانی آوارگان غزه

(Islamic Republic News Agency, 2023: 2)

در ۳ دسامبر ۲۰۲۳، ارتش اسرائیل دستور تخلیه فوری ۲۰ درصد از شهر خان یونس را صادر کرد. این منطقه قبل از جنگ محل سکونت نزدیک به ۱۱۷۰۰۰ نفر بود. سازمان عفو بین‌الملل استفاده از بمب‌های بزرگ را گزارش کرده است که احتمالاً تا ۲۰۰۰ پوند وزن دارند. این روش نبرد در یک منطقه پرجمعیت به طور اجتناب‌ناپذیری منجر به تلفات غیرنظامی بسیار زیاد می‌شود. علاوه بر این، استفاده ادعایی از فسفر سفید توسط نیروهای اسرائیلی در مناطق شهری پرجمعیت غزه توسط دیده بان حقوق بشر در تهاجم فعلی و همچنین در حملات قبلی گزارش شده است (Diakonia, 2023: 32). طبق حقوق بین‌الملل بشردوستانه عرفی، کاربرد سلاح‌های آتش‌زایی که ایجاد درد و رنج غیرضروری می‌کنند؛ ممنوع است (Tadini And Hayati, 2018: 191). بنابراین هرگاه سلاح مشابهی موجود است که درد و رنج غیرضروری کمتری ایجاد می‌کند؛ نباید از فسفر سفید به عنوان سلاح ضد نفر استفاده کرد. در حقوق بین‌الملل، فسفر سفید به عنوان یک سلاح شیمیایی احصاء نشده و بنابراین در معاهدات بین‌المللی کاربرد آن ممنوع نیست؛ اما کاربردش مانند سایر سلاح‌ها توسط اصول اساسی حقوق بین‌الملل بشردوستانه محدود شده است؛ از جمله این که باید به شیوه‌ای به کار رود که تفکیک میان نظامیان و غیرنظامیان را رعایت شود و هرگز غیرنظامیان هدف قرار نگیرند. بنابراین، بمباران هوایی مناطق مسکونی با مهمات حاوی فسفر سفید

غیرقانونی است؛ زیرا غیرنظامیان را در معرض خطر غیرضروری قرار می‌دهد. این یک قاعده حقوق بین‌الملل عرفی است و لذا برای رژیم صهیونیستی لازم‌الاجرا است؛ حتی اگر عضو پروتکل سوم نباشد (Hosseini Akbarnejad, 2009: 114).

در این رابطه، در ۱۲ اکتبر ۲۰۲۳، دیده‌بان حقوق بشر اعلام کرد که ارتش اسرائیل از گاز فسفر سفید در مناطق شهری پرجمعیت غزه استفاده کرده است. فسفر سفید در هنگام تماس می‌سوزد و می‌تواند باعث آسیب‌های عمیق و شدید شود که به طور بالقوه منجر به نارسایی چندعضوی می‌شود و حتی سوختگی‌های جزئی می‌تواند کشنده باشد (Al Jazeera, 2023: 2). قرار گرفتن در معرض فسفر سفید منجر به سوختگی‌های حرارتی و شیمیایی عمیق می‌شود و می‌تواند باعث از کار افتادن سیستم ارگان‌های مختلف شود و بازماندگان با زخم‌های گسترده، ناتوانی‌های جسمی، درمان دردناک، آسیب‌های روانی و طرد اجتماعی مواجه شوند. کودکان به دلیل فیزیولوژی و توده بدنی در معرض آسیب‌های ناشی از سلاح‌های شیمیایی هستند. این حمله‌ها به جان، سلامت و رفاه کودکان و جوانانی که نقشی در وقوع درگیری ندارند؛ یک توهین اخلاقی است. ماده ۶ کنوانسیون سازمان ملل متحد در مورد حقوق کودک، حق ذاتی کودک برای زندگی را بیان می‌کند و دول متخاصم را ملزم می‌کند تا «حداکثر بقا و رشد کودک» را تضمین کنند. حقوق بین‌الملل بشردوستانه تصریح می‌کند که «طرف‌های درگیری باید تمام اقدامات احتیاطی ممکن را برای جلوگیری و در هر صورت برای به حداقل رساندن آسیب غیرنظامیان انجام دهند». این امر می‌تواند مستلزم تخلیه غیرنظامیان یا دادن اخطارهای اولیه مؤثر در مورد حملات باشد که به غیرنظامیان زمان کافی برای ترک و همچنین مسیر و مکان امنی برای رفتن را می‌دهد (Boukari And Others, 2024: 2). در واقع می‌توان گفت رژیم صهیونیستی در جریان جنگ ۲۰۲۳ با حماس تاکنون، قواعد بنیادین حقوق بشردوستانه بین‌المللی را در سطحی بسیار گسترده و به اشکال گوناگون نقض کرده است و نیروهای مسلح اسرائیل مرتکب اقداماتی شامل نسل‌کشی، جنایات جنگی و جنایت علیه بشریت شده‌اند. اقدامات نیروهای مسلح اسرائیل مبتنی بر نقض فاحش کنوانسیون چهارم ژنو در رابطه با قتل‌های خودسرانه و... موجب رنج شدید افراد مورد حمایت و همچنین ایجاد مسئولیت کیفر فردی شده است. نیروهای مسلح اسرائیل بارها از سلاح‌های ممنوعه از جمله بمب‌های حاوی فسفر سفید، بمب‌های خوشه‌ای و سلاح‌های انفجاری حاوی ذرات فلزی متراکم علیه مردم غزه و بیمارستان کودکان استفاده کرده‌اند که از مصادیق بارز جنایات جنگی است.

۴-۲- ربودن و بازداشت کودکان غزه

در خلال توقف بشردوستانه در ۲۴ نوامبر ۲۰۲۳، بیش از ۳۰ کودک اسرائیلی که توسط

گروه‌های مسلح فلسطینی در جریان حمله آن‌ها به خاک اسرائیل در ۷ اکتبر ۲۰۲۳ به گروگان گرفته شده بودند؛ در عوض آزاد کردن زندانیان فلسطینی آزاد شدند و مشخص نیست که چه تعداد از کودکان اسرائیلی به عنوان گروگان نزد حماس باقی مانده‌اند. دیده‌بان حقوق بشر استفاده از کودکان را در فیلم‌های مربوط به گروگان‌گیری گزارش کرده است که آن‌ها تأکید می‌کنند که این موضوع «توهین به حیثیت شخصی» است. منابع خبری در مورد کودکان گروگان گزارش می‌دهند که کودکان تحت شرایط نامناسب غذا، بهداشت و بهداشت و آسیب‌های روانی قرار گرفته‌اند. از ۷ اکتبر ۲۰۲۳، دفتر حقوق بشر سازمان ملل افزایش چشمگیر دستگیری و بازداشت فلسطینی‌ها را گزارش کرده است؛ بدون این که مدرکی دال بر ارتکاب جرم آن‌ها در اکثر موارد وجود داشته باشد. کودکان از این امر مصون نیستند. تخمین زده می‌شود که ارتش اسرائیل سالانه ۵۰۰ تا ۷۰۰ کودک فلسطینی را از طریق دادگاه‌های نظامی بدون تدابیر اولیه برای محاکمه عادلانه و اغلب از طریق فرآیند بازداشت اداری که در آن هیچ اتهامی ارائه نمی‌شود؛ دستگیر و بازداشت می‌کند (Minsberg, 2023: 2). علاوه بر این، در ۷ دسامبر ۲۰۲۳، ده‌ها تا صدها فلسطینی که در مدرسه‌ای پناه گرفته بودند؛ از جمله پسران ۱۵ ساله، بازداشت، برهنه و بسته شدند و به مکان نامعلومی منتقل شدند. ربودن و بازداشت کودکان برای سلامت جسمی و روانی کودکان مضر شناخته شده است و اغلب عواقب مادام‌العمر برای بازماندگان دارد (Diakonia, 2023: 36).

۳-۴- محرومیت کودکان غزه از دسترسی بشردوستانه

در مدت ۱۶ سالی که نوار غزه تحت محاصره بوده، مقامات اسرائیلی جابجایی افراد را کنترل کرده و محدودیت‌های وارداتی بر اقلام ضروری مانند مواد غذایی، مصالح ساختمانی، تجهیزات حیاتی پزشکی و سوخت اعمال کرده‌اند. همان‌طور که گالانت، بیان کرد؛ سوخت، برق و کمک به غزه را تحت یک «محاصره کامل» قطع کرد و همچنین به زیرساخت‌های مخابراتی حمله کرد و بحران انسانی را تشدید کرد. در ۲۱ اکتبر ۲۰۲۳، ۲۰ کامیون کمک رسانی از ۷ اکتبر ۲۰۲۳ از طریق گذرگاه رفح با حمل تجهیزات اضطراری محدود که به گفته مقامات سازمان ملل، «قطره‌ای در اقیانوس نیاز» بود؛ به غزه اجازه ورود داده شد. قبل از شروع توقف کمک‌های بشردوستانه در ۲۴ نوامبر ۲۰۲۳، در مجموع ۱۷۲۳ کامیون کمک‌رسانی به غزه وارد شده بود که اسرائیل از ۱۸ نوامبر ۲۰۲۳ به مقدار کمی سوخت برای عملیات‌های بشردوستانه ضروری اجازه ورود به غزه را داد (United Nations, 2023: 5). محدودیت‌های سوخت و کمک به غزه وضعیت ناامیدکننده‌ای را برای بیمارستان‌ها ایجاد کرده است که بر کودکان در هر سنی تأثیر می‌گذارد؛ نوزادانی که به انکوباتورهایی نیاز دارند که به برق از ژنراتورهای وابسته به سوخت متکی هستند. به دلیل مشکلات ناشی از قطع برق در بخش مراقبت‌های ویژه بیمارستان الشفاء، ۳۷ نوزاد نارس در آخر

هفته ۱۱ و ۱۲ نوامبر ۲۰۲۳ به اتاق عمل منتقل شدند که طبق گزارش‌ها، ۶ نفر از آن‌ها تا دوشنبه ۱۳ نوامبر ۲۰۲۳ فوت کرده بودند. کمک‌هایی که به غزه می‌رسد؛ نمی‌تواند به همه کسانی که در سراسر نوار غزه به آن نیاز دارند؛ برسد. از سویی، مادرانی که به دلیل سوء تغذیه ناشی از محاصره کمک‌های بشردوستانه قادر به شیر دادن طبیعی به نوزادان خود نیستند؛ مجبور می‌شوند به شیر خشک مصنوعی روی آورند. با این حال، کمبود شدید شیر خشک و پوشک برای نوزادان همچنان وجود دارد (Boukari And Others, 2024: 2).

تصویر-۲. حمله هوایی ارتش اسرائیل به بیمارستان شفا

(Mizan News Agency, 2024: 2)

با توجه به این که کنوانسیون حقوق کودک، اولین سند بین‌المللی حقوق بشری با بیشترین عضو متعاهد شامل ۱۹۶ دولت از جمله رژیم صهیونیستی است؛ رعایت مقررات ناظر بر حقوق کودکان بخصوص در زمان مخاصمات مسلحانه، اهمیت والایی دارد. با این حال، کمیته حقوق کودک در اول نوامبر ۲۰۲۳ ضمن انتشار بیانیه‌ای، به نقض حقوق بشردوستانه توسط رژیم صهیونیستی نسبت به کودکان از جمله نقض اجرای ماده ۳۸ این سند در ارتباط با حمایت از کودکان متأثر از مخاصمه، عدم تفکیک جمعیت نظامی و غیرنظامی و اثرات مخرب جسمی و روحی مخاصمه بر کودکان اشاره کرد. در ۱۵ نوامبر ۲۰۲۳، شورای امنیت قطعنامه ۲۷۱۲ راجع به آتش‌بس فوری بشردوستانه در بحران غزه را تصویب نمود. در این قطعنامه بر توقف فوری حملات برای زمان کافی و ایجاد مسیرهای بشردوستانه به منظور عبور و مرور و تسهیل در کمک‌رسانی به غیرنظامیان تأکید شده است. همچنین بر اساس مفاد این قطعنامه، شورای امنیت خواستار آزادی فوری و بدون قید و شرط همه گروگان‌های حماس و دیگر گروه‌ها، به ویژه کودکان و همچنین تضمین دسترسی فوری به کمک‌های بشردوستانه شده است؛ ضمن این که شورا از همه طرف‌ها می‌خواهد تا از محروم کردن مردم غیرنظامی غزه از خدمات اولیه و کمک‌های ضروری برای بقای آن‌ها، مطابق با قواعد حقوق بین‌الملل بشردوستانه، خودداری کنند

(Tohidi, 2023: 212-213). ممانعت از دسترسی فلسطینیان به خدمات بهداشتی امر تازه‌ای نیست. آنچه شگفت‌آور است؛ استاندارد دوگانه حقوق بشری است که توسط پیام‌های غیرمستقیم ابرقدرت‌های بین‌المللی مبنی بر اینکه فلسطینی‌ها از هیچ حقوق بشری از جمله حق دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی، حق تغذیه و حقوق کودکان به عنوان یک گروه آسیب‌پذیر برخوردار نیستند؛ قابل مشاهده است.

قوانین بین‌المللی بشردوستانه و کاربرد آن‌ها در شرایط نقض مراقبت‌های بهداشتی تحت قوانین بین‌المللی حق بر سلامت در اعلامیه جهانی حقوق بشر، چندین رساله بین‌المللی و قانون اساسی سازمان بهداشت جهانی ذکر شده است. این حق شامل دسترسی به خدمات مراقبت‌های بهداشتی و همچنین عواملی مانند؛ آب پاک، تغذیه، مسکن و محیط زیست سالم می‌شود. این موضوع اولین بار در قانون اساسی سازمان جهانی بهداشت در سال ۱۹۴۶ بیان شد؛ مقدمه آن بیان می‌کند که «یکی از حقوق اساسی هر انسان برخورداری از بالاترین استانداردهای سلامت، بدون تمایزات نژادی، مذهبی، اعتقادات سیاسی، اقتصادی یا وضعیت اجتماعی است». بهداشت به عنوان جنبه‌ای از حق برخورداری از استانداردهای مناسب زندگی در اعلامیه جهانی حقوق بشر در سال ۱۹۴۸ گنجانده شد. میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ۱۹۶۶ به طور گسترده به عنوان سنگ بنای حقوق بین‌الملل بشردوستانه از نظر حمایت از حق بر سلامت در نظر گرفته می‌شود. این میثاق «حق هر کس برای برخورداری از بالاترین استانداردهای قابل دست‌یابی سلامت جسمی و روانی» را تأیید می‌کند. ماده ۱۲ میثاق اقداماتی را که دولت‌های عضو برای تحقق این حق باید انجام دهند؛ تشریح می‌کند که شامل پیش‌بینی کاهش مرگ و میر نوزادان و رشد سالم کودک و ایجاد شرایطی که کلیه خدمات پزشکی و مراقبت‌های پزشکی را در صورت بیماری تضمین کند. اسرائیل یکی از اعضای سازمان جهانی بهداشت و سازمان ملل متحد و یکی از امضاءکنندگان میثاق است (Mahomed, 2024: 22-23). در سراسر غزه، کمبود شدید لباس گرم، ملافه، پتو و اقلام حیاتی غیرخوراکی وجود دارد و مردم در دوران سرما به‌شدت به چوب و زباله‌های بازیافتی برای پخت و پز و گرما وابسته هستند و این امر، خطر ابتلا به بیماری‌های تنفسی را افزایش داده است (Hosseini Akbarnejad, 2024: 154-155).

قطعنامه ۲۷۲۰ شورای امنیت سازمان ملل متحد که در ۲۲ دسامبر ۲۰۲۳ به تصویب رسید؛ خواستار «آزادی فوری و بدون قید و شرط همه گروگان‌ها» و همچنین تضمین دسترسی بشردوستانه برای رفع نیازهای پزشکی گروگان‌ها و خواستار تأمین سوخت برای غزه در سطوحی است که نیازهای بشردوستانه مورد نیاز را برآورده کند. این قطعنامه از دبیر کل سازمان ملل می‌خواهد که «یک هماهنگ‌کننده ارشد بشردوستانه و بازسازی» را با مسئولیت تسهیل، تعیین کند

(China Daily, 2024: 2). شورای امنیت سازمان ملل متحد در ۲۵ مارس ۲۰۲۴ قطعنامه ۲۷۲۸ را تصویب کرد که خواستار آتش‌بس فوری در جنگ اسرائیل و حماس در ماه رمضان با هدف صلح پایدار است. این قطعنامه نیز خواستار آزادی فوری و بدون قید و شرط همه گروگان‌ها و همچنین تضمین دسترسی بشردوستانه برای رفع نیازهای پزشکی و سایر نیازهای بشردوستانه آن‌ها شد (Geren Bang, 2024: 6). در ۱۰ ژوئن ۲۰۲۴، شورای امنیت سازمان ملل متحد، قطعنامه ۲۷۳۵ را تصویب کرد که در آن یک توافق آتش‌بس سه مرحله‌ای جامع برای پایان دادن به جنگ در غزه پیشنهاد شد. این قطعنامه هرگونه تغییر جمعیتی یا سرزمینی در نوار غزه را رد می‌کند و بر حمایت شورای امنیت از راه‌حل تشکیل دو کشور، با پیش‌بینی اتحاد نوار غزه و کرانه باختری تحت حاکمیت خودگردان فلسطین، تأکید می‌کند. ریاض منصور^۱، ناظر دائمی فلسطین در سازمان ملل متحد، خاطر نشان کرد که قرار است قطعنامه ۲۷۳۵ منجر به آزادی گروگان‌ها و زندانیان از هر دو طرف، آتش‌بس فوری، افزایش کمک‌های بشردوستانه و کاهش تنش در منطقه شود (United Nations, 2024: 5). بیانیه ۱۷ آگوست ۲۰۲۴ کاخ سفید که با میانجی‌گری قطر و مصر در نشست دوحه امضاء شد؛ پیشنهاد جدیدی را تشریح کرد که به عقیده آن‌ها شکاف‌های باقی مانده بین اسرائیل و حماس را به گونه‌ای پُر می‌کند که امکان اجرای سریع توافق را فراهم می‌کند. میانجی‌ها گفته‌اند که پیشنهاد آتش‌بس را به هر دو طرف ارائه کرده‌اند و مذاکرات در حال پیشرفت است؛ اما آن‌ها هشدار داده‌اند که هنوز کارهایی در این زمینه برای انجام دادن وجود دارد (Al Jazeera, 2024a: 2).

در اوایل سال ۲۰۲۳، سازمان بهداشت جهانی دو گزارش منتشر کرد که داده‌های مربوط به موانع حق سلامت فلسطینیان در کرانه باختری، از جمله بیت‌المقدس شرقی و نوار غزه را بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۱ تجزیه و تحلیل می‌کرد. این گزارش‌ها آشکارا ارتباطی بین قطعه قطعه شدن مردم فلسطین، رژیم مجوز اسرائیل در کرانه باختری، موانع فیزیکی برای حرکت و شکاف‌های حفاظتی و نابرابری‌های بهداشتی و موانع ارائه خدمات بهداشتی و دسترسی به سلامت در فلسطین اشغالی نشان می‌دهد. برهوش^۲ و آمون^۳ همچنین نقض روشمند حق سلامت فلسطینیان در فلسطین اشغالی توسط اسرائیل از زمان آغاز اشغال در سال ۱۹۶۷ را فاش کردند که منجر به شکلی از «آپارتاید پزشکی» شد که در آن فلسطینیان با موانع مهمی برای تحقق حق اساسی خود برای سلامتی مواجه شدند. تجزیه و تحلیل آن‌ها شامل ارزیابی‌ها و بررسی‌های مبتنی بر شواهد بود.

¹ Riyadh Mansour

² Barhoush

³ Amon

کنوانسیون ۱۹۴۹ ژنو هسته اصلی حقوق بین‌الملل بشردوستانه است (Arhoush And Amon, 2023: 23). مفاد کنوانسیون چهارم ژنو معاهدات بین‌المللی هستند که استانداردهای حقوق بین‌الملل را برای رفتار بشردوستانه در جنگ ایجاد می‌کنند، اجرای درگیری‌های مسلحانه را تنظیم می‌کنند و به دنبال محدود کردن اثرات آن هستند. چهار کنوانسیون وجود دارد. با این حال، کنوانسیون چهارم مربوط به حمایت از افراد غیرنظامی در زمان جنگ به نظر می‌رسد که بیشترین ارتباط را با این بحث داشته باشد. این کنوانسیون ملزم می‌کند که طرف‌های درگیری از حمله به مجروحان، بیماران و کارکنان مراقبت‌های بهداشتی که مراقبت می‌کنند؛ خودداری کنند (Human Rights Watch, 2023: 23).

ماده ۱۸ کنوانسیون چهارم ژنو که بیشترین ارتباط را با حمایت از گروه‌های آسیب‌پذیر و کارکنان مراقبت‌های بهداشتی در زمان درگیری دارد؛ تصریح می‌کند که بیمارستان‌های غیرنظامی که برای مراقبت از مجروحان، بیماران ناتوان و زایمان ساخته شده‌اند، تحت هیچ شرایطی هدف حمله قرار نخواهند گرفت. اما باید همیشه مورد احترام و محافظت دول متخاصم باشد. ماده ۲۰ این کنوانسیون نیز بیان می‌دارد که اشخاصی که به‌طور منظم و منحصراً در عملیات و اداره شفاخانه‌های غیرنظامی، از جمله پرسنلی که در جست‌وجوی، جابجایی و انتقال و مراقبت از غیرنظامیان مجروح و بیمار، بیماران ناتوان و زایمان می‌باشند؛ مورد احترام و محافظت قرار خواهند گرفت. بنابراین بیمارستان‌ها، کارکنان پزشکی، آمبولانس‌ها و پرسنل آن‌ها به‌طور خاص تحت حقوق بین‌الملل بشردوستانه محافظت می‌شوند (Mahomed, 2024: 24). در دو دهه پس از تصویب کنوانسیون‌های ژنو در ۱۲ اوت ۱۹۴۹، جهان شاهد افزایش تعداد درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی و داخلی بوده است. در پاسخ به این مخاصمات، دو پروتکل الحاقی به چهار کنوانسیون ژنو ۱۹۴۹ در سال ۱۹۷۷ به تصویب رسید. آن‌ها حفاظت از قربانیان درگیری‌های مسلحانه بین‌المللی (پروتکل اول) و غیر بین‌المللی (پروتکل دوم) را تقویت می‌کنند و محدودیت‌هایی را برای نحوه جنگ ایجاد می‌کنند. پروتکل دوم اولین معاهده بین‌المللی بود که منحصراً به موقعیت‌های درگیری‌های مسلحانه غیر بین‌المللی اختصاص داشت. در سال ۲۰۰۵، سومین پروتکل الحاقی به تصویب رسید که یک نشان اضافی به نام کریستال سرخ را ایجاد کرد که دارای جایگاه بین‌المللی مشابه نشان‌های صلیب سرخ و هلال احمر است (Islam, 2018: 301).

اسرائیل یکی از کشورهای عضو کنوانسیون ژنو است. تا فوریه ۲۰۲۴، بیش از ۶۰۰ حادثه خشونت علیه یا مانع از دسترسی به مراقبت‌های بهداشتی در غزه از اکتبر ۲۰۲۳ به ثبت رسیده است که کمتر از نیمی از بیمارستان‌های باقیمانده غزه تا حدی کار می‌کنند. شورای امنیت سازمان ملل متحد در ۲۵ مارس ۲۰۲۴ در اولین درخواست صریح خود برای آتش‌بس از زمان آغاز حمله

نظامی اسرائیل به غزه، قطعنامه‌ای را تصویب کرد که خواستار آتش‌بس فوری در ماه رمضان شد و خواستار آزادی فوری و بدون قید و شرط همه گروگان‌ها شد. ایالات متحده قطعنامه را و تو نکرد (تغییر از موضع قبلی خود)؛ بلکه از رأی دادن خودداری کرد (Mahomed, 2024: 24). با وجود صدور این قطعنامه، خشونت بی‌امان اسرائیل علیه غیرنظامیان غزه ادامه دارد. در ابتدای آوریل ۲۰۲۴، بیمارستان الشفاء، بزرگ‌ترین بیمارستان غزه، در پی عملیات دو هفته‌ای ارتش اسرائیل که حدود ۳۰۰ نفر در داخل و اطراف بیمارستان در طول این مدت کشته شدند؛ ویران شد. آسیب ساختاری غیر قابل تعمیر به نظر می‌رسد و به عنوان یک حمله عمدی دیگر علیه بخش مراقبت‌های بهداشتی توصیف شده است که منجر به تخریب بزرگ‌ترین مجتمع پزشکی در شهر غزه شد. در کنار فروپاشی سیستم مراقبت‌های بهداشتی، سطوح بالای ناامنی غذایی در غزه است که ضمن تأثیر شدید بر سلامت جمعیت باقی مانده در غزه؛ تأثیرات حیاتی بر افرادی که بیشترین آسیب را دارند؛ نیز داشته است (Al Jazeera, 2024b: 2). در واقع، اسرائیل حملات و بمباران خود را تشدید می‌کند و از ارسال مؤثر کمک‌های بشردوستانه به فلسطینی‌ها جلوگیری می‌کند. واضح است که تل‌آویو از طریق اقدامات و سیاست‌های خود در غزه، عمداً این شرایط زندگی طاقت‌فرسا و تحمل‌ناپذیر را برای نابودی فلسطینی‌ها تحمیل می‌کند.

۴-۴- وضعیت غذایی در شرایط درگیری‌های مسلحانه در غزه

در ۱۸ مارس ۲۰۲۴، طبقه‌بندی مرحله امنیت غذایی یکپارچه پس از تجزیه و تحلیل امنیت غذایی که در دسامبر ۲۰۲۳ در غزه انجام شد؛ به‌روزرسانی وضعیت تغذیه را منتشر کرد. این به‌روزرسانی نشان می‌دهد که شرایط لازم برای جلوگیری از قحطی برآورده نشده است و آخرین شواهد تأیید می‌کند که قحطی قریب الوقوع در استان‌های شمالی وجود دارد و پیش‌بینی می‌شود که هر زمانی بین اواسط مارس تا می ۲۰۲۴ رخ دهد (Integrated Food Security Phase Classification, 2024: 4). اساساً مردم همچنان از گرسنگی می‌میرند و کودکان نیز به شدت آسیب می‌بینند. حقوق بین‌الملل بشردوستانه هنجارهای حقوق بشر در مورد حق غذای کافی را با تجویز و منع رفتارهای خاص برای جلوگیری از کمبود غذا یا ممانعت از دسترسی به غذا در هنگام درگیری‌های مسلحانه تکمیل می‌کند. یکی از اصول اساسی حقوق بین‌الملل بشردوستانه در شرایط درگیری مسلحانه این است که دول متخاصم باید بین جمعیت غیرنظامی و رزمندگان و بین اشیاء غیرنظامی (مواد غذایی، مناطق کشاورزی، محصولات کشاورزی، دام، تأسیسات و تجهیزات آب آشامیدنی و آبیاری) و اهداف نظامی تمایز قائل شوند. علاوه بر این، طرف‌های درگیر عملیات خود را فقط باید علیه اهداف نظامی هدایت کنند. هدف قرار دادن غیرنظامیان و اشیاء غیرنظامی ممنوع است (Pejic, 2010: 1104).

تصویر-۳. نیاز شدید کودکان غزه به آب و غذا

(Islamic Republic News Agency, 2024: 3)

علاوه بر این، تحمیل گرسنگی به غیرنظامیان به عنوان یک روش جنگی صراحتاً ممنوع است. ماده ۲۳ کنوانسیون چهارم ژنو دولت‌های عضو را مکلف می‌کند که اجازه عبور آزادانه انواع خاصی از کالاها (شامل کلیه محموله‌های فروشگاه‌های پزشکی و بیمارستانی و اشیاء لازم برای عبادت مذهبی) را که برای جمعیت غیرنظامی متعلق به کشور دیگر عضو است، بدهند. حتی اگر دومی دشمن آن باشد. این قانون به طور خاص برای رسیدگی به کمک‌های بشردوستانه در موقعیت‌های محاصره طراحی شده بود. علاوه بر این، این قانون امکان عبور رایگان کلیه محموله‌های مواد غذایی ضروری، پوشاک و تونیک‌ها را که برای کودکان زیر ۱۵ سال، مادران باردار و موارد زایمان در نظر گرفته شده است، فراهم می‌کند. کارشناسان حقوق بشر سازمان ملل هشدار داده‌اند که «اسرائیل در حال تخریب سیستم غذایی غزه و استفاده از غذا به عنوان سلاحی علیه مردم فلسطین است» (CNN, 2024: 2). خانواده‌ها به خوردن علف در شمال غزه متوسل شده‌اند؛ در حالی که خوراک حیوانات (که مردم به عنوان آخرین چاره برای تهیه نان به آن روی آوردند) به طور فزاینده‌ای کمیاب می‌شود (The New Humanitarian, 2024: 3). با این حال، مجمع عمومی سازمان ملل در قطعنامه ۳۳۱۸ مصوب دسامبر ۱۹۷۴ میلادی با موضوع حمایت از زنان و کودکان در زمان مخاصمات مسلحانه تأکید می‌کند که زنان و کودکان غیرنظامی نباید از سرپناه، غذا، کمک‌های دارویی و حقوق لاینفک دیگر محروم شوند. در سال‌های اخیر مقابله با گرسنگی دادن در زمان مخاصمات از سوی جامعه جهانی شدت گرفته است. شورای امنیت سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۸ میلادی به اتفاق آرا قطعنامه ۲۴۱۷ را تصویب نمود که به عنوان یک قطعنامه موضوعی برای نخستین بار به مسئله گرسنگی دادن در مخاصمات مسلحانه و تعهد دولت‌ها در ارتباط با آن با هدف حمایت از غیرنظامیان پرداخت. در این قطعنامه، شورای امنیت با تأکید بر پیامدهای مخرب انسانی مخاصمات مسلحانه و خشونت‌های برخاسته از آن به عنوان یک

دلیل عمده خطر قحطی در مناطق جنگ‌زده یاد نمود. همچنین شورای امنیت با اشاره به مسئولیت اولیه خود برای حفظ صلح و امنیت بین‌المللی و ارتباط ناامنی غذایی برخاسته از مخاصمات با این حوزه از دولت‌ها درخواست نمود که به تعهدات حقوق بشردوستانه خود از جمله حمایت از غیرنظامیان و اعمال مراقبت ویژه نسبت به اموال غیرنظامی به خصوص اموال لازم برای تولید و توزیع خوراک و سایر مایحتاج زندگی عمل نمایند (Zakir Hossein, 2022: 235-23).

الکساندر دو کو، نخست‌وزیر بلژیک، در رابطه با مردمی که از گرسنگی می‌میرند؛ تاکتیک‌های اسرائیل را «غیرقابل قبول» توصیف می‌کند. فراهم کردن امکان عبور امن کمک‌ها برای ورود به غزه ضروری شده است. با این حال، از ژانویه ۲۰۲۴، دفتر حقوق بشر سازمان ملل بیش از ده‌ها حمله به غیرنظامیانی که در انتظار کمک شدید هستند؛ ثبت کرده است. در جدیدترین و مرگبارترین حادثه که «قتل عام آرد» نامیده شده است؛ انبوه فلسطینی‌هایی که برای جمع‌آوری آرد تجمع کرده بودند، توسط نظامیان اسرائیلی مورد تیراندازی قرار گرفتند. حداقل ۱۱۲ نفر در ۲۹ فوریه ۲۰۲۴ کشته شدند و ۷۶۰ نفر نیز مجروح شدند. این حمله وحشیانه پس از آن صورت گرفت که کمک‌های بشردوستانه به شهر غزه و شمال غزه برای بیش از یک ماه رد شد. به گفته دفتر حقوق بشر، اگر اسرائیل نتواند کمکی ارائه کند؛ «متعهد به تسهیل فعالیت‌های امدادی بشردوستانه، از جمله با تضمین شرایط ایمنی مورد نیاز برای چنین فعالیت‌هایی است». در ۲۸ مارس ۲۰۲۴، دیوان بین‌المللی دادگستری حکم داد که اسرائیل باید کمک‌های بشردوستانه بیشتری از جمله غذا، آب، برق، سوخت، سرپناه، پوشاک و الزامات بهداشتی و همچنین تجهیزات پزشکی و مراقبت‌های پزشکی را به فلسطینیان ارائه بدهد. با وجود این حکم، هنوز گزارش‌هایی مبنی بر این که اسرائیل همچنان به جلوگیری از کمک‌رسانی به منطقه قحطی زده غزه ادامه می‌دهد؛ وجود دارد (Mahomed, 2024: 2). اگر وضعیت غزه مستلزم اعمال قانون اشغالگری باشد؛ تعهدات اسرائیل به عنوان یک اشغالگر متعاقباً بر اساس کنوانسیون چهارم ژنو تمدید خواهد شد. وظیفه قدرت اشغالگر بر اساس مقررات ژنو، دستور کار بشردوستانه، حفاظت از جمعیت اشغال شده و تلاش برای رفاه غیرنظامیان اشغالی است. به عنوان مثال، قدرت اشغالگر در هنگام تهیه غذا و دارو، موظف است حداکثر عرضه را برای جمعیت اشغال شده فراهم کند. این تعهد فراتر از تکلیف مربوط به عبور رایگان کمک‌های بشردوستانه بر اساس قانون منازعات مسلحانه است (Sadi Jaber And Bantekas, 2023: 1071).

۴-۵- حمایت از کودکان غزه به عنوان یک قشر آسیب‌پذیر

¹ Alexander de Coo

ماده ۲۵ اعلامیه جهانی حقوق بشر بیان می‌کند که مادری و کودکی مستحق مراقبت و کمک ویژه است. کودکان تحت حقوق بین‌الملل بشردوستانه از حمایت‌های عمومی به عنوان افرادی که در خصومت‌ها شرکت نمی‌کنند و از حمایت‌های ویژه به عنوان یک گروه آسیب پذیر برخوردارند. گزارش دبیرکل کودکان و درگیری‌های مسلحانه که در ۱۱ ژوئیه ۲۰۲۲ منتشر شد؛ نشان می‌دهد که خشونت‌های شدید علیه کودکان از جمله افزایش تعداد کودکان کشته و معلول توسط گروه‌های مسلح اسرائیلی و فلسطینی وجود دارد. همچنین تعداد کودکان بازداشت شده توسط اسرائیل و خشونت فیزیکی علیه این کودکان در دوران بازداشت افزایش یافته است. ماده ۷۷ پروتکل یک الحاقی به کنوانسیون‌های ژنو تصریح می‌کند که «کودکان باید مورد احترام خاص قرار گیرند و در برابر هر نوع تجاوز ناشایست محافظت شوند». جدای از اجازه عبور رایگان امداد در نظر گرفته شده برای کودکان زیر ۱۵ سال و موارد زایمان (ماده ۲۳)، اقدامات برای رفاه کودکان در ماده ۲۴ کنوانسیون چهارم ژنو نیز مشخص شده است. این اقدامات شامل این هستند که کودکان زیر ۱۵ سال که در نتیجه جنگ یتیم یا از خانواده خود جدا شده‌اند؛ به حال خود رها نمی‌شوند و نگهداری آن‌ها، اجرای مذهب و تحصیل آن‌ها در هر شرایطی تسهیل می‌شود (Mahomed, 2024: 24). بنابراین، وظیفه مستقیم محافظت از کودکان در برابر پیامدهای جنگ و حفظ رفاه آن‌ها وجود دارد؛ با این حال کودکان به میزان بی‌سابقه‌ای در غزه در نتیجه حملات هوایی اسرائیل، بمباران‌های بی‌رویه و سوء تغذیه و در برخی موارد فقط به خاطر کودک بودن، می‌میرند. به عنوان مثال، رامی الحلهولی^۱، پسر ۱۲ ساله فلسطینی، پس از افطار در ماه مبارک رمضان، به دلیل آتش‌بازی توسط یک افسر پلیس مرزی اسرائیل به ضرب گلوله کشته شد. ایتامار بن گویر^۲، وزیر امنیت ملی اسرائیل، افسری را که به رامی تیراندازی کرد به عنوان یک «قهرمان و یک جنگجو» ستایش کرد و رامی را «تروریست» نامید. در میان افزایش خشم عمومی و با توصیف وضعیت کنونی غزه به عنوان «آخرالزمانی»، «فاجعه‌آمیز»، «در وضعیت تروما حاد» و نیازمند «اقدام فوری»، اخیراً گزارش‌هایی مبنی بر ادامه حمله زمینی ارتش اسرائیل به رفح منتشر شده است. از میان این گزارش‌ها، تدروس آدهانوم گبریسیوس^۳، مدیر کل سازمان جهانی بهداشت، «نگرانی شدید» خود را ابراز کرد و ادامه داد که «... ۱.۲ میلیون نفر در رفح هیچ مکان امنی برای نقل مکان ندارند... هیچ مرکز بهداشتی کاملاً کاربردی و ایمنی وجود ندارد که آن‌ها بتوانند به سایر نقاط غزه دسترسی داشته باشند... به نام انسانیت، ما از اسرائیل می‌خواهیم که ادامه ندهد و در

¹ Rami al-Halhouli

² Itamar Ben-Gvir

³ Tedros Adhanom Ghebreyesus

عوض برای صلح تلاش کند» (Gunter, 2024: 2).

۵- مستندات دیوان کیفری بین‌المللی در صدور کیفرخواست علیه نتانیا هو و گالانت

دیوان کیفری بین‌المللی که بر اساس «اساسنامه رُم» مصوبه سال ۱۹۹۸ میلادی، اداره می‌شود؛ صلاحیت رسیدگی به پرونده‌های مربوط به نسل‌کشی، جنایات علیه بشریت، جنایات جنگی و جنایات تجاوز و همچنین صلاحیت محاکمه افراد در پرونده‌های جنایی را دارد (Ali, 2024: 2). بر اساس بند ۹ اساسنامه رُم، کشورهای عضو موظفند در تحقیقات و تعقیب جرایم در صلاحیت دیوان با دیوان همکاری کامل داشته باشند و در صورت یافتن متونین در قلمرو خود، از درخواست‌های دستگیری و تسلیم تبعیت کنند (Al-Haq, 2024: 3). جوزپ بورل^۱، مسئول سابق سیاست خارجی اتحادیه اروپا در ۲۱ می ۲۰۲۴ در این خصوص گفت: «وظیفه دیوان بین‌المللی کیفری، به‌عنوان یک نهاد بین‌المللی مستقل، تعقیب جدی‌ترین جنایات بر اساس قوانین بین‌المللی است و تأکید کرد که «همه کشورهایی که کنوانسیون دیوان را تصویب کرده‌اند ملزم به اجرای تصمیمات دیوان کیفری بین‌المللی هستند» (Fars News Agency, 2024: 1). در فوریه ۲۰۲۱، هیئتی از قضات دیوان بین‌المللی کیفری با صدور حکمی، صلاحیت دادگاه بین‌المللی کیفری در سرزمین‌های اشغالی فلسطین را تأیید کرد. این تصمیم راه را برای دادستان ارشد قبلی دیوان کیفری بین‌المللی باز کرد تا تحقیقات جنایی را در مورد جنایات ادعایی در غزه، کرانه باختری و اورشلیم شرقی آغاز کند (Davies, 2024: 3).

رژیم صهیونیستی عضو دیوان کیفری بین‌المللی نیست و صلاحیت این دیوان را به رسمیت نمی‌شناسد؛ اما دولت فلسطین در سال ۲۰۱۵ به این نهاد پیوست. ایالات متحده یکی از مؤسسان دیوان کیفری بین‌المللی بوده، اما کنگره این کشور هرگز اساسنامه رُم را تصویب نکرده است. با این حال، حدود ۱۲۴ کشور در سراسر جهان، از جمله همه کشورهای عضو اتحادیه اروپا و همه کاندیداها، به جز اوکراین و ترکیه، اساسنامه رُم را امضاء و تصویب کرده‌اند. اگر حکمی علیه بنیامین نتانیا هو^۲، نخست‌وزیر رژیم صهیونیستی و گالانت^۳، صادر شود؛ می‌تواند توانایی رهبران صهیونیستی را جهت سفر به خارج به شدت پیچیده کند (Isaac, 2024: 2). کریم اسد احمد خان^۳، دادستان ارشد دیوان کیفری بین‌المللی، در بیانیه مطبوعاتی منتشر شده در ۲۰ مه ۲۰۲۴ در وبسایت رسمی دادگاه توضیح داد که «با در نظر گرفتن شواهد جمع‌آوری‌شده و بررسی شده

¹ Josep Burrell

² Benjamin Netanyahu

³ Karim Asad Ahmad Khan

توسط دفتر وی، دلایل خوبی برای این باور دارد که نتانیاهو و گالانت مسئولیت جنایات جنگی و جنایات علیه بشریت در نوار غزه را حداقل از ۸ اکتبر ۲۰۲۳ بر عهده دارند. خان بیان داشت که شواهد جمع‌آوری شده از جمله مصاحبه با قربانیان و شاهدان مستقیم، اسناد صوتی و تصویری مستند، تصاویر ماهواره‌ای و اظهارات اعضای گروهی که ادعا می‌شود مرتکب این جنایات شده‌اند، ثابت می‌کند که اسرائیل عمداً و سیستماتیک محرومیت غیرنظامیان از حقوق بشردوستانه را انجام داده است. وی خاطر نشان کرد: «اشغال غزه با ممنوعیت کامل دسترسی به سه گذرگاه اصلی مرزی رفح، کرم ابوسلیم^۱ و بیت حنو^۲ و محدود کردن خودسرانه تحویل کالاهای اساسی مانند؛ مواد غذایی و پزشکی، غزه را کاملاً محاصره کرد.» خان تأکید داشت: «این روش‌های جنگی منجر به مشکلات برق‌رسانی و کم‌آبی ناشی از سوء‌تغذیه، رنج‌های دردناک و افزایش تعداد مرگ و میر غیرنظامیان فلسطینی از جمله نوزادان، کودکان و زنان شده است» (Wafa News Agency, 2024: 2-3).

اصطلاح «جنایت بین‌المللی» یک اصطلاح جمعی برای برخی موارد نقض بسیار جدی قوانین بین‌المللی از جمله نسل‌کشی، جنایات جنگی، جنایات علیه بشریت، گرسنگی و قحطی، شکنجه و ناپدید شدن اجباری است. سایر جنایات شنیع مانند دزدی دریایی و هواپیما‌رایی، علی‌رغم داشتن یک جزء بین‌المللی، جرایم بین‌المللی محسوب نمی‌شوند. از سال ۲۰۱۱ میلادی، ناپدید شدن اجباری طبق مواد ۴ و ۸ الف قانون جنایات بین‌المللی هلند مجازات شده است. قانون «ناپدید شدن اجباری» را چنین تعریف می‌کند: دستگیری، بازداشت، یا ربودن افراد توسط، یا با مجوز، حمایت یا موافقت یک دولت یا یک سازمان سیاسی و به دنبال آن امتناع از اذعان به این سلب آزادی، یا ارائه اطلاعات در مورد سرنوشت یا محل نگهداری آن افراد به قصد حذف آن‌ها از حمایت قانون برای مدت طولانی است (Mousavi Fard And Others: 2024: 122). در این رابطه، نتانیاهو و گالانت به جنایاتی از جمله استفاده از گرسنگی و قحطی به عنوان یک ابزار جنگی، جلوگیری از ارسال کمک‌های بشردوستانه به غزه، کشتار و هدایت عملیات علیه جمعیت غیرنظامی متهم هستند. همچنین گفته می‌شود که آن‌ها مرتکب «قتل و مرگ و میر ناشی از گرسنگی و آزار و شکنجه به عنوان جنایت علیه بشریت» شده‌اند (Middle East Monitor, 2024: 2). علی‌رغم رد صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی از سوی اسرائیل، اختیارات دیوان به سرزمین‌های فلسطینی اشغال شده از سال ۱۹۶۷ گسترش می‌یابد و به آن اجازه می‌دهد تا مقامات اسرائیلی متهم به ارتکاب جنایات در این مناطق را تحت پیگرد قانونی قرار دهد. اسرائیل با نادیده گرفتن قطعنامه

¹ Karam Abu Salim

² Beit Hanu

شورای امنیت سازمان ملل که خواستار آتش‌بس فوری است، در بجنوحه تهاجم وحشیانه خود به غزه از زمان حمله حماس در ۷ اکتبر ۲۰۲۳، با محکومیت بین‌المللی روبه‌رو شده است. اسرائیل در دادگاه بین‌المللی دادگستری متهم به نسل‌کشی است. دیوان در آخرین حکم خود به تل‌آویو دستور داده است که فوراً عملیات خود را در شهر جنوبی رفح، جایی که بیش از یک میلیون فلسطینی قبل از شروع جنگ به آن پناه برده بودند؛ متوقف کند. اتهام نسل‌کشی که توسط آفریقای جنوبی ارائه شده؛ قویاً از سوی مقامات اسرائیل رد می‌شود (Arnaout, 2024: 2-3).

خان استدلال کرد که دلایل منطقی برای این باور دارد که نتانیاهو و گالانت «مسئولیت کیفری» جنایات جنگی و جنایات علیه بشریت در غزه را بر عهده دارند (Ali, 2024: 2). در مورد اقدامات اسرائیل علیه غیرنظامیان غزه، یک سیاست صلاحیت قضایی دیوان کیفری بین‌المللی وجود دارد که تأیید می‌کند؛ در حال حاضر حوزه قضایی دیوان کیفری بین‌المللی در حال بررسی وضعیت غزه است و تلاش می‌کند تا تحقیقات را تسریع بخشد. حتی اگر در سال ۲۰۲۴ میلادی و به روزرسانی فعلی، اسرائیل هنوز بخشی از کشورهای عضو دیوان کیفری بین‌المللی نیست؛ این دیوان برای تحقق عدالت تلاش خواهد کرد تا تل‌آویو پاسخگو باشد. دیوان کیفری بین‌المللی همچنین تأکید کرد که صلاحیت رسیدگی به جنایات ارتكابی در قلمرو یک طرف و مربوط به اتباع یک حزب با هدف اصلی تحقق عدالت برای قربانیان و حمایت از اعلامیه اساسنامه ۱۹۹۸ میلادی رُم منی بر یک کشور مستقل را دارد. خان در بازدید از گذرگاه مرزی رفح در بیست هفتم اکتبر ۲۰۲۳، تأکید داشت که جنایات دیگری در این تحقیقات وجود دارد. خان اذعان داشت: «ممانعت از رسیدن کمک‌های بشردوستانه به غیرنظامیان بر طبق اساسنامه رُم قابل پیگرد قانونی است». اساسنامه ۱۹۹۸ میلادی رُم، مؤسس دیوان بین‌المللی کیفری، اختیار قانونی را برای بررسی جنایات ادعایی در قلمروهای عضو آن فراهم می‌کند. لذا رفتار اسرائیل بر اساس ماده هفتم اساسنامه ۱۹۹۸ میلادی رُم «جنایات علیه بشریت» است. ماده هفتم، تأکید می‌کند که قوانین کیفری بین‌المللی و مفاد آن به پیروی از ماده بیست‌ودوم باید به دقت تفسیر شوند. بنابراین، جنایات علیه بشریت همان‌طور که در ماده هفتم تعریف شده است؛ از جدی‌ترین جنایات محسوب می‌شوند (Babaei And Others, 2024: 48-50).

نتیجه‌گیری

موضوع فلسطین از زمان پیدایش اسرائیل در سال ۱۹۴۸ به یکی از مهم‌ترین مباحث حقوق بین‌الملل تبدیل شده است. داستان این سرزمین به قیمومت بریتانیا و ورود مهاجران یهودی به این سرزمین از بعد از جنگ جهانی اول بر می‌گردد و در طول زمان، شاهد تحولات بسیاری در

فلسطین از جمله اشغال بخش‌های بسیاری از آن شامل؛ بیت‌المقدس، غزه و کرانه باختری توسط اسرائیل و ارتکاب جنایات بین‌المللی بی‌شمار توسط آن بوده‌ایم. با تشدید منازعات مسلمین و صهیونیست‌ها، این رژیم به سبب برخورداری از یک ژئوپلیتیک بسیار شکننده و محصور بودن در میان جوامع اسلامی و از سویی، احساس تهدیدات امنیتی از سوی همسایگان و دشمنان منطقه‌ای خود را مجهز به تسلیحات اتمی نموده است. این اقدامات و رویکرد تهاجمی اسرائیل سبب ایجاد شبه نظامیانی شد که با تمسک به جنگ‌های چریکی به مبارزه با تل‌آویو مبادرت می‌ورزند. در ۷ اکتبر ۲۰۲۳، مجموعه حملات سازمان‌یافته و هماهنگ توسط حماس با انگیزه بیان اراده مصمم جهت بازپس‌گیری سرزمین‌های اشغالی و حاکمیت بر آن، از نوار غزه به مناطق مرزی اسرائیل انجام شد که اطراف این گروه شبه‌نظامی به عنوان عملیات «طوفان الاقصی» نام‌گذاری گردید. اسرائیل بعد از این حمله با تمام توان نظامی خود برای امحاء نیروهای شبه‌نظامی حماس و ممانعت از تکرار حمله‌ای مشابه به صورت مستمر و بدون وقفه به مبارزان اماکن مسکونی، بیمارستان‌ها، مدارس و تخریب اموال مردم پرداخت. این رژیم بدون این که پایبند به قواعد جنگ باشد به قلع و قمع انسان‌های بی‌پناه و قشر آسیب‌دیده کودکان و زنان غزه مبادرت ورزید. کشورهای منطقه در واکنش به این حملات خواستار آتش‌بس و ارسال کمک‌های بشردوستانه نمودند. همچنین سازمان‌های بین‌المللی همچون سازمان ملل با تصویب قطعنامه به اتفاق آراء در مجمع عمومی با محتوای آتش‌بس درخواست کمک‌رسانی به جامعه آسیب‌دیده غزه را نمودند؛ اما آمریکا به عنوان متحد اسرائیل، در شورای امنیت با رأی مخالف خود تصمیم لازم‌الاجراء در مورد آتش‌بس توسط اسرائیل را و تو کرد و مانع اقدام قهری سازمان ملل متحد شد.

اصل تفکیک یکی از اصول بنیادین حقوق بین‌الملل بشردوستانه محسوب می‌شود که به موجب آن هر طرفی که حمله می‌کند؛ باید بدون هیچ استثناء و قیدی حملاتش را صرفاً متوجه اهداف نظامی کند و اهداف غیرنظامی مصون از حملات می‌باشند. اصل دیگر، اصل تناسب در حقوق بین‌الملل بشردوستانه است که اذعان دارد؛ حتی حمله به اهداف مشروع نظامی باید با در نظر گرفتن تلفات تصادفی و اتفاقی علیه غیرنظامیان باشد. تلفات بسیار گسترده جمعیت غیرنظامی در غزه عملاً به موجب اصل تناسب، نقض حقوق بین‌الملل بشردوستانه محسوب می‌شود. این بدان معناست که جنایات جنگی نه الزاماً فقط به خاطر نقض اصل تفکیک از حملات مستمر به مدارس، خانه‌ها، مساجد یا در حمله به بیمارستان‌ها و آمبولانس‌ها اتفاق افتاده؛ بلکه در حمله به اهداف نظامی به این دلیل که اصل تناسب مد نظر قرار نگرفت؛ عملاً جنایات جنگی محسوب می‌شود. بدین ترتیب، تل‌آویو بدون توجه به انتظارات افکار عمومی جهان کماکان به حملات خود ادامه می‌دهد و با زیر پا گذاشتن حقوق بین‌الملل بشردوستانه مصونیت ساکنین غیرنظامی غزه به ویژه

زنان و کودکان را خدشه‌دار کرد. این حملات منجر به نقض حقوق بین‌الملل و آسیب رساندن به غیرنظامیان می‌شود. در این خصوص، اسرائیل مرتکب جنایات جنگی و جنایت علیه بشریت شده است. نکته قابل ذکر این که جوامع بین‌المللی باید در قبال حمایت از کودکان مسئول شناخته شوند و اسرائیل را وادار کنند که به خاطر نقض قوانین بین‌المللی حقوق بشر در مورد حمایت از کودکان در طول جنگ ۲۰۲۳ اسرائیل علیه حماس در نوار غزه پاسخگو باشد. نکته اساسی این که دولت‌ها باید فارغ از جریان‌سازی رسان‌های غرب با جدیت در راستای تعهدات خود به موجب کنوانسیون منع و مجازات نسل‌کشی عمل کنند و به تحریکات و جنایات ارتكابی توسط رژیم صهیونیستی پایان دهند و از ارگان‌های ذی‌صلاح سازمان ملل بخواهند تا اقدامات لازم را بر اساس منشور ملل متحد برای جلوگیری و سرکوب اقدامات نسل‌کشی، از جمله از طریق حمایت از رسیدگی دیوان بین‌المللی دادگستری در شکایت مطرح توسط افریقای جنوبی انجام دهند. علاوه بر این، به جای بیان فقط اقدامات غیرقانونی یا ممنوعه برای اجتناب طرفین از درگیری، باید اسناد حقوق بین‌الملل بشردوستانه را نیز بهبود بخشید. به عنوان مثال، این اسناد باید ابزارهای الزام‌آور را شامل شود که اجرای مؤثر قوانین آن را بر طرفین درگیری تضمین کند و از ارتكاب بیشتر هر گونه اقدامات غیرقانونی جلوگیری کند.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان، مقاله پیش‌رو فاقد هر گونه تعارض منافع بوده است.

Translated References to English

- Al-Haq (2024). Netanyahu and Gallant Charged with International Crimes of Extermination, Persecution and Starvation in the Situation in Palestine. Available: <https://www.alhaq.org/advocacy/23119.html>
- Ali, R.(2024). Israel in the dock: What legal action is it facing for Gaza war?. Available: <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/factbox-israel-in-the-dock-what-legal-action-is-it-facing-for-gaza-war/3242120>
- Al Jazeera (2023). Israel using white phosphorus in Gaza, Lebanon, endangering civilians: HRW. 13 Oct, Available: <https://www.aljazeera.com/news/2023/10/13/israel-using-white-phosphorus-in-gaza-lebanon-endangering-civilians-hrw>
- Al Jazeera (2024a). Blinken visits Israel, but Hamas, Netanyahu far apart on Gaza truce. 18 August, Available: <https://www.aljazeera.com/news/2024/8/18/top-us-diplomat-blinken-visiting-israel-as-gaza-truce-efforts-set-to-resume>
- Al Jazeera (2024b). 'No life here': Israeli army withdraws from Gaza's al-Shifa Hospital. 1 April, <https://www.msn.com/en-za/news/world/no-life-here-israeli-army-withdraws-from-gaza-s-al-shifa-hospital/ar-BB1kRUfo>
- Aptel, C.(2018). The Protection of Children in Armed Conflicts. International Human Rights of Children, 6(13), pp. 1-23
- Arnaout, A.(2024). Israel braces for potential ICC arrest warrants against Netanyahu, Gallant. Middle East, Available: <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/israel-braces-for-potential-icc-arrest-warrants-against-netanyahu-gallant/3256817>
- Babaei, M., Zamaneh-e-Qadim, N., Alizadeh, D, (۲۰۲۴). Israel and Hamas Hostility in the Mirror of International Criminal Law (2023 AD). *Legal Civilization Quarterly*, 7(21), 37-

58. [In Persian]

- Barhoush, Y., Amon, J. J. (2023). Medical apartheid in Palestine. *The Journal Global Public Health*, 18(1), pp. 21-42
- Boukari, Y. And Others(2024), Gaza, armed conflict and child health, *National Institutes of Health*, 8(1), 1-5
- China Daily (2023). UNSC passes resolution to boost humanitarian aid access to Gaza. 23 december, Available: <https://www.chinadailyhk.com/hk/article/368155>
- CNN (2024). We are dying slowly’: Children go to bed hungry and parents scavenge for food as famine looms in Gaza. 1 February, Available at: <https://edition.cnn.com/2024/01/30/middleeast/famine-looms-in-gaza-israel-war-intl/index.html>
- Davies, H.(2024). icc decision on netanyahu arrest warrant may be delayed by uk. The Guardian, Available at :<https://www.theguardian.com/law/article/2024/jun/28/icc-decision-benjamin-netanyahu-arrest-warrant-delay-uk>
- Debre, I., Lederer, E. M., Shurafa, W.(2023). Palestinians Flee Northern Gaza after Israel Orders 1 Million to Evacuate as Ground Attack Looms. apnews, Available at: <https://apnews.com/article/israel-palestinians-gaza-hamas-war-c8b4fc20e4fd2ef381d5edb7e9e83>
- Diaz, S. J. (2019). An Elusive Mandate: Enforcing the Prohibition on the Use of Child Soldiers. *Children's Legal Rights Journal*, 39(3), 262-282
- Diakonia (2023). Legal Brief on the 2023 Hostilities in Israel and Gaza. Available at: <file:///C:/Users/cpb/Desktop/%D9%85%D9%82%D8%A7%D9%84%D8%A7%D8%AA%20%D8%BA%D8%B2%D9%87/Legal-Brief-2023-Hostilities-in-Israel-and-Gaza.pdf>
- Al-Alam News Network (2025). Gaza war martyrs' number rises to 48,346. 24 February, Internet address: <https://fa.alalam.ir/news/7191118/>. [In Persian]
- Elham, G., Ahmadi, A. (2024). Environmental War Crimes Resulting from the Zionist Regime’s Aggression in Gaza. *State and Law Quarterly*, 4(14), 27-44. [In Persian]
- Esmaili, M. (2024). Power Relations and the Doctrine of Responsibility to Protect; Case Study of the 2023 Hamas-Israel Conflict. *Legal Studies Quarterly*, 16(51), 43-74. [In Persian]
- Fars News Agency (2024). Borel: We May Be Forced to Arrest Netanyahu. 21 May, Internet address: <https://farsnews.ir/user313/1716293470077124671/>. [In Persian]
- Geren Bang, E. S. (2024). A Call for Immediate Action: The Urgency of Ceasefire in Gaza. United Nations Association of Australia, 9 June, Available: <https://www.unaa.org.au/2024/06/09/a-call-for-immediate-action-the-urgency-of-ceasefire-in-gaza/>
- Gunter, J.(2024). Israeli forces shoot dead 12-year-old Palestinian who set off firework. BBC, Available at: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-68557147>
- Haji Esmaili, M. (2024). Identifying Israel’s War Crimes in the War 2023 Israel-Hamas under the Framework of the Statute of the International Criminal Court. *Journal of Legal Studies*, 16(1), 319-354. [In Persian]
- Hastuti, L. (2016). Enforceability Of International Humanitarian Law In Armed Conflict at Present. *The Journal of Legal Studies*, 7(11), 129-137
- Hosseini Akbarnejad, H. (2009). War against the Laws of War: An Assessment of the 22-Day Battle of Gaza from the Perspective of International Humanitarian Law. *Journal of Legal Studies*, 26(40), 99-125. [In Persian]
- Fars News Agency (2023). Israel: white phosphorus used in Gaza, Lebanon. Available: <https://www.hrw.org/news/2023/10/12/israel-white-phosphorus-used-gazalebanon>
- Isaac, D. (2024 b). ICC warrants for Netanyahu, Gallant expected within two weeks. Available: <https://www.jns.org/icc-warrants-against-netanyahu-gallant-expected-within-two-weeks/>
- Islam, m. s.(2018). The Historical Evolution of International Humanitarian Law (IHL) from Earliest Societies to Modern Age. *Beijing Law Review*, 9(2), pp. 294-307
- Islamic Republic News Agency (2023). Rain and deepening of the refugee crisis in the center and south of the Gaza Strip. 16 November, Internet address: <https://www.irna.ir/news/85293382/>. [In Persian]

- Islamic Republic News Agency (2024). UNICEF: The situation of Gaza children is getting “worse” day by day. 15 October, Internet address: <https://www.irna.ir/news/85629069>. [In Persian]
- Integrated Food Security Phase Classification (۲۰۲۴). Famine Review Committee: Gaza Strip. Available at: https://www.ipcinfo.org/fileadmin/user_upload/ipcinfo/docs/IPC_Famine_Committee_Review_Report_Gaza_Strip_Acute_Food_Insecurity_Feb_July2024_Special_Brief.pdf
- Mahomed, S. (2024). International humanitarian laws: Applicable to all or a privilege for some?. *International humanitarian laws*, 17(1), pp. 22-26
- Malsin, J., Shah, S. (2023). The Ruined Landscape of Gaza After Nearly Three Months of Bombing. *The Wall Street Journal*, <https://www.wsj.com/world/middle-east/gaza-destruction-bombing-israel-aa528542>
- Mashregh News (2024). 180,000 Palestinians displaced in Khan Yunis in 4 days. 27 July, Internet address: <https://www.mashreghnews.ir/news/1627208/>. [In Persian]
- Melzer, N.(2016). International Humanitarian Law: A Comprehensive Introduction. *International Committee of the Red Cross*, 1-97
- Middle East Monitor (2024). ICC seeks arrest warrants for Israel PM Netanyahu, DM Gallant. Available: <https://www.middleeastmonitor.com/20240520-icc-seeks-arrest-warrants-for-israel-pm-netanyahu-dm-gallant/>
- Minsberg, T.(2023) Relatives describe the trauma of child hostages freed by Hamas. the new york times, 28 Nov, <https://www.nytimes.com/2023/11/29/world/middleeast/relatives-describe-the-trauma-of-child-hostages-freed-by-hamas.html>
- Mizan News Agency (2024). Statement of the Islamic Propaganda Coordination Council condemning the Zionist regime’s crime in Gaza’s Shafa Hospital. 25 March, Internet address: <https://www.mizanonline.ir/fa/news/4765756/>. [In Persian]
- Mohammed Asqool, A., Ismail, S. M., Nordin, R. (2023). The protection of children during armed conflicts: Israeli violations of international humanitarian law in three wars in Gaza. *The Journal of Legal Studies*, 14(2), 535-556
- Hosseini Akbarnejad, H. (2024). Evidence of gross violations of human rights and the commission of international crimes against the people of Gaza before and after October 7 in the practice of human rights institutions. *Journal of Political Studies of the Islamic World*, 13(49), 139-167. [In Persian]
- Mousavi Fard, S. M. R., Farati, M., Bahadur, F. (2024). Criminological Roots of the Causes of Regional War Crimes in the Palestine Crisis with Emphasis on the Teachings of Structuralism Theory. *Journal of Crisis Studies in the Islamic World*, 11(35), pp. 115-141. [In Persian]
- Pejic, J.(2010). The right to food in situations of armed conflict: The legal framework. *International Review of the Red Cross* , 83(844), 1097-1109
- Richard, T. (2019). Unofficial United States Guide to the First Additional Protocol to the Geneva Conventions of 12 August 1949. *AIR UNIVERSITY*, 1-203
- Sadeghi, M. R. (2024). The Feasibility of Committing Genocide in Gaza by Israel in Light of Operation Storm Al-Aqsa (October 7, 2023). *Journal of Legal Studies*, 16(1), 8-822. [In Persian]
- Sadi Jaber, S., Bantekas, I. (۲۰۲۳). The Status Of Gaza As Occupied Territory Under International Law. *International And Comparative Law Quarterly*, 72(4), 1066-1088
- Sio, M.(2024). 'Complete disconnection': Ex-Israeli defense minister calls for denying all essential supplies to besieged Gaza. Middle East, Available:<https://www.aa.com.tr/en/middle-east/complete-disconnection-ex-israeli-defense-minister-calls-for-denying-all-essential-supplies-to-besieged-gaza/3309806>
- Tadini, A., Hayati, S.(2018). The International Responsibility of the Zionist Regime in the Aggression in Gaza. *Middle East Studies Quarterly*, 25(1, 2), 189-206. [In Persian]
- The New Humanitarian (2024). In northern Gaza, Palestinians eat grass to survive Israeli siege and food shortages. <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2024/03/04/northern-gaza-palestinians-food-shortage-eat-grass-survive-israeli-siege>
- Tohidi, A. (2023). Human and Humanitarian Rights Violations of the Zionist Regime Against

- the Palestinians Since October 7, 2023. *International Law Journal*, Issue 71, 203-218. **[In Persian]**
- United Nations (2023), INTERVIEW: UNICEF has 'every hope' for more Gaza convoys, <https://news.un.org/en/story/2023/10/1142667>
- United Nations (2024). 'This Terrible War Must End', Secretary-General's Chef de Cabinet Urges Security Council, amid Growing Calls for Immediate Ceasefire to End Bloodshed in Gaza. 17 July, Available: <https://press.un.org/en/2024/sc15767.doc.htm>
- Wafa News Agency (2024). ICC seeks to issue arrest warrants against Netanyahu and Gallant for war crimes. <https://english.wafa.ps/Pages/Details/144265>
- Zakir Hossein, M. H. (2022). Starving Civilians as a War Crime. *Journal of Criminal Law and Criminology Research*, 9(18), 227-252. **[In Persian]**